

tyrián // d- PCT 26
44-4- S

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

u⁶

PCP 26: "jsem v jistých případech"
u měste, u vodě

141: "jsem v několika ustálených říčních proudech"
u v [redacted]
u vyorkení, u vidění, u vyjmenění, u více

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

1^u
vibel

PCT 226 -e

241 -e // -u

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

učtovatel PČP 126
74 u-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

udílč 7CP 26
'47 - l' -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uhel

707 26 - e

741 - e // - u (E Topeni)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uhrační / -činy FČP '26
41 — 4 28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ukrý

PCT

26:

-du // -u

74

-u 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ujmouti
FOT 26
141

ujal, ujab
— a —

"fři xeni fračiča" ujamul, ujmut, ujmuti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ukulele

f. // neseb. n.

741 D

PCP 257

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

1/2
rel
707 26 -u // -e
241 -u

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

upnouti

PCP 26 : upjal, upjav, upjat ...
" 47

těž upnuš, upnuš, upnuš
(chudotne)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uršulinky PČ 126
241 vorkilky

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

úspěšně
úspěšný

|| - i -

PCP 26

241 - 4 -

28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

řiverný m. PČP '26
54 m. // n.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ušetřiti

POČ 226
741

ušetřiti

- - // ušetřiti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uvědomen, -ení PČP '26
'41 — en, -ení

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

úvrat^u
PČP 226: - te^u || - ti
741 - ti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Wzávěr m. // — a f.
141 0
PCP 157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

*
vabidlo PČP 26
'41 va'—

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vaditi

PCP 726 vaděn // važen

741

vs

—4—

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

váha

7CT 26 : jen vah

741 dvojtrany ve všech 5 tvarech

(měřicí jednotka - vrátě'
-4- náčiní - dlouhé')

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

varhany po // m. FCT 126
241 f.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

variant m. // — a (f. 24)

PCP 57

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Vary

PČP 26: Karlovyh Var// - u
241 Var

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vázati

FCT 26 : -i

241 -i // -4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

včelín

PČP '26 - 11
241 - a

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vesereti

PCP

'26

3. fl. - eji' veser // - riji
vesere // veserije

'41

veseriji' // - ri', veser, vesere

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

velkouoce PCP 26
241 ——— // velkouoce

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ves

PCP 26 vsem, všech, vesmi.

27 všim // vesnicím
všich // vesnicích

vesnicemi

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vesmír

707 226

241

vesmír // všechno míra

— 4 —

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vestibul, -u // vestibulum, -a PCT 26

241 —u—

Q

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Viléma, l. než Vilémína // Vilémína PČP 26
241 Viléma // Viléma, l. než Vilémína // -ína

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vra
PČP 26 : krati' v 5 tvarech
241 - " - jen věz

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vizitka FCP '26
141 — 011 — a.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

visací // -eci' PČP 26
141 -"- 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kleč, chyb. vkleč PČP '26
'41 vkleč // kleč

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

okliuovatsi pčt 226
241 - n -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vládyka FČP '26
'41 vla—

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vláha

PCP

26

vlakou

247

nevrátí vůbec

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Vlár PČP '26
'41 Vlára // Vlár

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leze, chyb. vleze PČT '26
'41 vleze // leze

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vole

PCP 226

- ete // - e

241

- " - s

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vouěti

PCP 26

vouěti'

241

-w // vouěti'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vra¹ua

PCP 226 vra¹ou, vra¹n, vra¹u¹u ...
241 bráti¹ j¹eu v pl.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vratyč ✓
141 tič

PCP 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vrátek PCP 26
'41-a-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vrhnuti // vci
249 — u —

PCT 226

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vychod

PCP 226 -e
241 -e // -4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sedě, chyb. vsede' FCP 26
'41: vsede' // sedě

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

stojé, chyb. vstojé
241 vstojé // stojé

PCP '26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyběrační PCP '26
'41 - 11 - 11 - 11 -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výběrový PCP '26
výběrový // - 4 -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výběrčí
PCT 26 : číslo // - či
741 - u -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výdět^v
PČP 726 - te // - ti
741 - te

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyhledávací PCP 26
141-4-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyjmouti
7CP 26 : vyčetí
141 Lu-11 vyjmouti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vykryštalovati // - isovati PČP 26
2/4 vykryštalova a -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyběřitelny' PCP 26
'41/-e-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyhledá PČP 226
247-11- // -e-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výměl, výměno, v ob. ul. výměno PCT 26
341 výměno

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vynálezi // vynaleznosti PČP '26
5/4 — 4 — 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vypítki // -e-
14/1 -u- 2/

PCT 226

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyřčení // vyřčení PČP 226
44-11-11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výstroj

f. // m. ²⁴⁴

PCP 57

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vytisk

PCP '26

: vytisk' #

341

: — // vytisk'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyvoditi
PČP '26 vyvozen // - děu
141 ————— 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vývozný PCT '26
141 — i' // — y'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyzráti
PČP '26 vyzráji // vyzráte
741 ✓-4 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zábřiti

PC '26
'41

zábu // zebu, zebe
zebe

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Záder PCP 226
741 - ar

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žádavaji' PČT 226
241 Za—

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

4
Lácarpati FCT 26
141 Za-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zaklinovati' PEP '26
'41 - 1'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

241 Za'konny' // - i' PCT '26
25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zamřížovat PCP 126
141 - 1 -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Laurenz PCT 26
sy1-a1-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zapomenouti // zapomenuti
24 — 11 — 12
PČP 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zapomnětlivý // -čulivý PČP '26
>44 ———— S ✓

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zapřís

FČP 226-e // -i

241-e

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zarditi se // — eti se PCT 26
241 — 0 — 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

141
Zakl m - PCP 226
141 m - // n -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zápisový PČP 26
241 2a

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zařízadlo

PCV '26

'41 - 1' -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zařízavač

FCT 126

141 - 1 -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

141 n. PČP 26
141 — " // zaš¹⁴¹t, zaš¹⁴¹tě f.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zaklady // y'
24 ———— 29

PCT 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zabití

PCP 726 zabiti

741

- 11 - // zabiti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Závrat^v

PCT 226 - ti

241 - ti // - te

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Záves⁴ // - 8 PČP 26
41 - n 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zaknutí // zavznuti PCT 226
741 - 0 - J

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

2. března 1926
141-u-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zeifati PCP 226

.. 741 chc - // ze -

NR 26, 86

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zda'li // vzdali FČP 226
"41-11- — D

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zděli // vzděli FCT '26
147-v- J

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zdi, zdi podle Eost PČP '26

'41 zdi, zdem // -i'm, zdech // zdi'ch zdem

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zelev^č, - uě // - uí PČP '26
141 - a - 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Země, 4. Země PCT 26
24 Země // Země, 4. Země // Země

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Záti, zel // záč PČT '26
'41 zeti, zel

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zeus, Dia PČP 226
141 — u —, vždy také Zeva

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žbloubi // vz - PCT '26
149 - u - 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zhusciti

PČP 226 : zhuseu // - sen
241 - - - D

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zimostřez, -e

PČP 26

141 -u

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žijí kveň PCT 26
201 žijí

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žrnatecny / PČP 226
241 — 11 — 11 — i

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

241 — karta živ
kru režir

Smutek, — karta PČP 226

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zeměpění PČP 726

741 -" - // zeměpění

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-ZuLi // ZuLi PET '26
> 41 -"- 27

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

200 244
C. n. // nesul. f.

PCP 157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zpracovatel PČP 26

'41 — d' —

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žloubek // vz -
241 - 11 - 07

PCP '26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

strojařskobiti PCT 26
141 — 4 — 11 — bití

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

241
Zeměpisná PČP 26
+ a

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Lina PCT 726

741 24-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

241 Zvířetno
PČP 226

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

2 vy'si // vsz -
41 211 - J

PCP 226

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žába

PČP '26 kráti v 5 barech

'41 'vire' kráti v fl.
'divra' v 2-fl

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žebrák // 4-
747 - - - - - J

PCP '26

Žebrák // 4-
- - - - - J

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

železi

726 : železi, žel // želaj, žele // želeje
747 : - // želi, - // - // - // -

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

41. PČP 226
241-11 // Zuzuti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Život, -a PČP 26
741 —" — X -u (část odevu)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

21 kmiti // - etj
741 - u - 27

PČP '26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zluč[✓]

PCP 226 -i (-e)

241 -i // -e

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

PSJC^v

predl. 37 (s. VIII): "naz. spodobateli^o asi poled-
nich 60 let, tedy zhruba od r. 1880"

že starších je slova obecně "kudma"

Nem, Hart, Tyl, Eiben, Čelab, Koll, Kudma,
Pal., Šaf.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

SLOVA A DĚJINY
SL. Děj

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

250 bezprávnié // bezprávce
stc. u Všehrdá

'představitel moci zneužívající svého vlivu' →
'postavení'

v stc. biblické bezprávce = tyrannus

Seděj

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

biret

< lat. biretum

noví žáci, uisti a uředníci
tude' duo a skloené obraje

těz baret

Sl. čej 131

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blida

stě. < stěhn. blide vřací stroj

sl. Dej 174

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čítel

Klarit : za Venus
domnělá souvislost s venerari

Sl. děj 281

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čepice

< skřítat. cap(p)a

seřej 181

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dyal

stílat: tiriaca < nec. thériaka'
„protipéd proti ustémuťi nebo soumuťi“

Sl. Děj 65

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dušák z něm.
v starší češ.
čes. cedníš

Sl. Dej 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dvira

Klaret: za sfinx

, sfinga spojovala v sobě dvoji' bytost, lidskou a zvířecí' y

Sl. děj 281

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

frejir

osoby provádějící neřádné radování

flusník 'čert. hra flus', kamfajsník, helmbrecht,
zeva fiklovna 'parádnice'

lejchér 'fotulný zpěvák', Zajelč, Šfilman, Žalčér 'herce'

fatrman ...

falešník

Sl. Dčj 157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

fyž(ek)

lem hl. u Erku

< něm. Fries(e) < fr. frise

stě.

Sl. Děj 153

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

gate, Gate

↳ mad. gatyá

z mad. přes slc. do čes.

přev. čes. haccě

seděj 728

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

granátové jablko
stč. jablko ~~svate~~/zmate' (v Dražd. bibli.)
vychází ze zmatosti
karet: jablko rajské
ně: granátové červené

Sl. Dej 284-5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

halapartua

(sejra na dlouhé ušadě)

14. st.

↳ Hellebarde rozšíření v 16. st.

Sej. 169

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hartwich z něm.

v starš. čes.
čes. sídlo

Se 176

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

homilie

Karel: liduéc - omelia

rec. homilie 'Ezraim' autor spojil s (h)omo

SE 280

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kaba't

127 15. stol.

z něm. gewaete (?) 'část brnění' Egyptsko - horní polovina
těla

128

z pers. kaba 'plášť bojovníka' (?)
maďar. füstbucsis (?)

SEKŮ

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

haeretic

202 na Louci 13. st.

↳ Ketrer

lat. haereticus

Sp. Dej. 202

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

klister // gl-

< ^u nec. klister
těž klisterovat

sl. 67-68

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hlobouk

z tur. jazyka, slov. tur. kalpa 'přilba'

sl. 131

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Knedlíč

Hus doporučil šiška

Slávek 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

konělec < fonělec

< fonělciti

lid. konělec
koněc'lec

Sl. 17

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

koušel

z lat.

seřej 260

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

koruna ve vyř. 'stát'

↳ corona (od 12. st. ve Francii)

SeDej 223

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Erumplovati
z věu. Erumpel/m xastar.
stč.

st děj 133

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kuchař

na poč. 18. stol. se uvažovalo krmovár⁷š

sl. děj 113

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kukla

↳ cuculla

// řáje, kopice^v

Seřej 732

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kytle, -ice
v stě. 'přivodluha' srušit z domácího hrubého
materiálu

z křem.

Seř. 126

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lectuar^v || lectuarⁱ

< κεκ. ἐκλεκτῶν

lat. electuarium (Karet)

Sl. Dej 64

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

man
144

vazal 14. st., lemmi' jak mu profizoval drzku potisku
L nem. , se'z ceremoniat
od 15. st. kazdy' fozdrzem' cloved
svov. fozdmaniti

se'z

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

milár

mille 'tisíc' > lat. miliarum 'tisíc kusů' > Meiler > milér
sl. 85. 95

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mordér

najbohatší slovní cítění: mord - ovati, za - ovati, u - ovati
mordérka, - uý, - ší, - stvie, - stvo

"stara' cís. většinou nenabízela cís. slov, ta přijata'
něm. pojmenování, která označovala již negativně
hodas cene' 9

Seřtej 156-7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mozeš

< Uvaž. přibuz. se sloven mozeš
Jg. uvaldi ze slk. Dobroděto
Sl. děj 72

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náplast

J9: 0

< flastre (na přelomu 14. a 15. st.)

x něm. < řec. emplastron
střelat — um

od 15. st. přelap
řec

Seřej 67

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meter, charn' uet
'sesbriua dcera'

V. Houka vřetoval jako glom do lat. sbku ze 13. stol.

SE 7ej 86

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obecně dobré

phil. aristotel. pojma bonum commune
14. st.

SeDěj 233

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ochochule

280 Klaret : sirena
ka

281 sireny 'draci nebo hadi s chocholem'
tvorí ochocholený

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

pikhartovati kolo

↳ pikhart ↳ lat. beghard ('raci'')

nebo ↳ Pikardie (na pomezí Francie
a Flander)

se Děj 207-8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

postatelec

Klaret; za stoicus
spojeno s lat. stare

Sl. děj 281

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

pres
presovati z něm.

v starém čes.
čes. lis
tlačít

SP. Dej 176

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

pretovasti z nem.
v starši čes.
čes. upravit

SP Xej 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

pryjm 'kance'
elso pemovali
stc.

celky 133

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

přec

Klaret : za proselitus 'člověk obrácený' na židovskou
víru

↳ přísleč - šall z proselitus

Sl. Dej. 282

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

peremisty

z něm.

Se Dej 260

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Hendli's

Hus (výhled Desatera) : treiozka

Sl. děj 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

rychtář

z věm.

seš. 260

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

rytíři

110 < Ritter (reiten) < chevalier < cheval

141 13. st.

rytířiti // rytěrovati = turnieriti

osloveni: statečný rytíři

v 15. st. ušobí šlechta

SeDej 140-1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Smilbařba

„učitelství“

seř. 113

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

serwit

na poč. 18. stol. se navrhovalo pyšočístec

se děj 113

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

šič

voj. termíny prijímané do slo.

šikovati, špic, huf, fanceř, kalapartna, fartezana
v slo.

SLXej 166

brně, kruněř, plát, platuěř, fanceř, plech,
pruzplech < žlutoplech, helm, vafurož, spalnicěř

183

šlap, kapalině < capellina

UPRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

183

škarbál, — pál

< it. scarpa 'sběvič'

dues. fevor. škrjaly

sl. děj 129

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Rechta

138 13. stol. z stříbrněm.

↳ slahite 'převod, hod, Emen'
vroženost, "smypl"

v 15. st. uzavřená společ. vstava
i rozdělnost fyziolog.

Se Dej 138

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Šlojier

13. a 14. st.

↳ Schleier

sešej 132

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

šuořy, šuořky
z němi
v stc.

šuořej 133

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

špitál

60

už ve 13. stol. v Praze před Týndžím chrámen
klaret: hostinice x nemocnice

61

x věm., „katižene širín a uzcela vyknauivým
vyznamem“
v 20. stol. mezi slova zastar., jaz. lid., professional.
slang

SL. Dej. 61

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kunkeuflezy
Šindouflezy

"uferue"¹³

Seřej 113

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sougr z němciny - poč. 15. stol.
nahradilo : sⁱ "bratr manžela"
dever "bratr manžela"
svač "manžel sestry"

SE 80

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

teplí z uem.

v starší čes.
čes. hliněná nádobá

Sl. č. 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ubruan

práv. termín
na Mor. haděi' (mimosoudní rozhodčí)

SLDěj 157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vrdlouhat < v brdo kláti

vrdloučez < v brdo ceš

Slouj 262

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

SLOVNÍKY

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~Subst.~~ Verbalni substantiva
Podstatna jmena slovesna

" V novější době rozšířila, zvláště ve slohu vědeckém
a novinářském měrou příslušnou vědecké podstatných
jmen slovesných. Děje se tak nejvíce působením německy,
když se z něj vykládá. Němec, dávaje před sebou zpravo-
dělnou vědu střed., užívá slovesná jmena podst. i jedná
pro tom dle ducha j-a něm. ~~střední~~ ~~konkrétní~~ & abstrakt.
se upadívají, ~~edro~~ par. čes. miluje konkrétní slova
a obraty. 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ MB3 70
MUZEUM

Abstrakta

"naše řeč upraví se na proti německé (či soukromější);
odkud také pochází, že Čech octne se často v nezaujeté, mají
formulovati zvlášť abstraktní spisy německé do čistiny."

"... pamatovati slušná, aby se stráženo neby abstraktní
raději se mají vyjadřovati ve spůsobě prostější"

< Slavič má obyčej čarou ráno zřítvati > → < Slavič
obyčejně čarou ráno zřítvá // Slavič čarou ráno zřítvá >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 61
MB² 79,
MB³ 73

MB² 77, MB³ 8

jazg bible CČM - Bible kralická

"... i nam Cechem rovně jako Slovákem bible
česka jesti palladium jazg národních, neboť
bíba věchném, sbož dobré cizy frati chetějí,
slohem bible čime se říditi."

"Budiz nam i v této národní věci bible
svata velebyjem pravidlem, dle něhož jak
Slováci tak i Čeche a Moravane věrně
se spravjme." Red. CČM

Pozn. k listu Jonaše Záborského O nové
řísemné věci na Slovanské, CČM 1845, sv. 1;
Hlasové, 93

Společ

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

až na

"je dvojsmyslné", proto že se neví, vyměna-li se či
zahnuje to, co je za slovy až na

zahnuti; Čech užívá prodal do

<Vypudil věci až na posledního, sfr. do posledního >

vylučování; kromě, vyjma, neboli, toliko ap.

<Ualme tu věchna vydání až na jedno,
sfr. kromě jediné, vyjma ^{one} jediné >

<Až na několik nesprávných jazykových úkol je dobrý,
sfr. Neboli na >

<Vše prodal až na několik soust, sfr. Jen, toliko
několik soust neprodal > MB 3 83

až na 4

[Vojnové fadli až na posledních muze, sfo-
fadli do posledních muze, do jednoho >

MB3 197

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Co fúciinná' spojka

"ve významě fúciinného vyhlacující vyim' spojky jako a parozto,
jeliké se ve staré a střed. době vůbec užívalo"

"Ně se se nespravuje": < Bratr, co muž vzdělaný, toho se
nedopustí >

"Starší": < Povolaný syn, jako věrný otec fondel
jeim ~~stít~~ >

MB 72, 292-3, 398

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co omez.

misto spr. jarožto, jehoz

{ Kristus, jehoz človek, učitel, jehoz bítie, jost
nesmrteľný, Posa }
{ ke jarožto viede, ale jarožto sander od obce
volajú, spravoval kros zaimi Háj }
→ jarožto

< NN co učitel ... > → jarožto

co talový
nespr.

als solcher

< k. Landesgericht als Strafgericht >
< k. zem. soud jarožto trestný soud
kejs. vez. co ne. >

< Basník, co talový ... občas ma' talovní aesthetic, (ke
(misto básnik jarožto básnik ma' abd.) >

co omez. → apozice

< kerkník se uně, bratovoběmu gym m. co br.
gym >

→ přechod.
< oni jeniče, bristane' (= jarožto Srest. nič.
co br.) foto nefotodali fajny sořeni. St. >

< N. co jinoch oblibil studium važné (m. jinichem
jsa, za jinichem let a p.) >

MB 72, 293, 398

MB 73

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dále

[Dále jsme si prohlédli chrám sv. Petra >

Sp. Sromě toho

mimo to

fo te!

(dle Bart)

MB³106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

a sice

„nem' spatno užívatí ve smyslu něm. slovese zwari
v obrátě a sice = und zwari“

vymělen^ý výřez: a to

MB² 224, ³ 323-4

[Byla bouřka v noci, a sice velká, sfr. a to]

[Máme fět díla světa, a sice: Evropu a t.d.,

sfr. a to

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 323-4

Bač MR 18: MB zahrnuje nepřávně
užili "Bartův-Kosina v healé slovesnosti" (201, 202)

ale

„Glade se v uvozejí dobe' objasni ve vete' na miste' druheho
a tretim; ma' se vsak 2 pravidla skladby na prveho miste'
vety'“

[na 1. miste' v biblii a u star. spis.]

„Jen ve významu: „alefoun' skladli starí spojku tuto v střed
vety'“ (Dovedime ho, snad sobe' ale snad tam najde. Kou.)

arg. pro 1. misto: slozene' spoj. ale val, alefoun, alemad,
nem. valahale

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 64

[
arg. chybi' v MB³ 77

+ v narod. fi'smich MB² 80-81
MB³ 77

aneb

chyb. ve druhém členu slozky dvojité
spr. i či, čili

MB2 82, 379

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Či, Čili

nespr. ve význam. opravování nebo vysvětlování
Hinae něm. oder

Spadnutí neb, neboli

[Soma či borovice → neboli
jinae >

MB² 97, 3104
1

není žád. doložit v Jg 88

novější užívají podle čili, aby se vyhnuli
nejasnosti sfg neb
nejasnost odlišení neboli

viz Pref, II. a fol.

MB² 97, 30
1

či, čili

"ve dvoučlenných obázkách disjunktivních" lat. an
↳ lidské-liž věci čili boží předkládám? Brat >

Je-li obázka či - nebo vícečlenná, oparuje se částice
či, čili "

↳ Zdáli do Prahy fofedu, čili v Chrudimě zůstávají, či
do Litomyšle se odeberou, ... > MB² 96, 2104

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aby ne-

4 Po časoslovných prechádzaní, zbraňovaní, odhrožovaní, zahra-
vaní, zapovídaní atď. nasledujú v jazyku českom
z pravidla spojka aby se zapomenúť prírodným, často
v remíciách keď zapomenúť nemí.

<Kde jest vám přikázal, abyte pravdy ne přitouchali? (brat)
Pravidla toho musí nověji spisovatelé uvažovat, Gladouca
4 po těch slovních větách bydli >

chyb.: <Zabránil mi, aby zle činil> <er hundertste unich,
dass ich über thue>
ZEMSKÉ MUZEUM mi. <... zle nečinil>

MB¹ 63-64
MB² 80, MB³ 73

5 inf. zapom nemí
< nebráňte jim jíti se umí brat > MB² 80, MB³ 74

an

z a + ou, oua, ouo

"Rečiti rozdílů rodu a počtu"

chyb. se slovesem v 2. os. (<vidím te, au pláče>)

starší fo sloves. viděti, slyšeti, vanežti + jist. čas

"Pro neurčitost svou se nyní zřídla Elade."
<viděti j, au chodí>

leživa' se ve smyslu čas. (fj současnosti), ale uholi

ve smyslu fjci ujedn. (doporučuj' se spjž ježto,
fouevadě, fotozě)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ

MBⁿ 64-65

chyb. se slovesem v 2. os.

MB^z 81

au(o) bez rozdílů rodu a čísla již ve spjzech doč. staré a shodně

"méne spjatné"

objevuje se ve větách čas. fjci ujedn. a fjci poustěcib
v n. čas. jsou obvyklejší spjž, Edžž, že; fotozě, fouevadě, ježto
actod... MB^z 78-79

auz̃, auz̃... auz̃to
"v novejši' době... v denních listech i v jiných spisech"
chyb. - arg.: a + on ualze a + onz̃
nemí u yg ani u dobrých spis - u MB 166

"uone' a zlytice' sfogz̃"
MB³ 81

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

amiz by ohne daß ohne zu

"jeu tehdaz' untkue', ma-li vyznam podminovaceho zaveti' "
chyb. < Jestliže peníze přijmou, amiz by jich užil, bude
veliký fořlad marné a mluva myšl > MB¹ 65, 82, 80³

chyb. ve větách, Sferi' obzvlášť skutečné děje:
< Strom jest vysoký, amiz by dával stín = ohne Schatten
zu geben, spr.: amiz dává stín > MB² 82

výřek čes. používá se za ohne daß MB¹ 65, upomínání 82-3,
3 80

< ulivo', amiz by dával myšl, spr. ulivo', amiz myšl'
nemyslí >
MB³ 343

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byť by (i)

mu. byť (i)

arg.: by + t "divasne"

chp. < Zrada vlasti, byť by bla sebe vy'ucomejši',
jest zločin nej'ucomejši' >

MB 70, ²89, ³92

< Byť bychom, byť byste všo do to měli, práce nestaci',
sp- bychom i meti >
byste i meti >

MB² 89, ³ 92

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dejme tomu, že

= gesezt den Fall, daß

Gesezt den Fall, daß der Freund irre

MB² 116

sfm

necht jest tak
folozime
prijime

= dejme tomu, že
fritel bloudi

lyt fritel bloudi

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Valence

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

Dobromady

< v bromadu >

" Obrátí do bromady, v bromadu
se s rozličnými slovy, jako:

sleřiti, sleřti, sleřčiti, spojiti, složiti ap.

v nichž pojem do bromady již vpadlím předložem.

zřetě a nesprávně

až přes přehled učiva

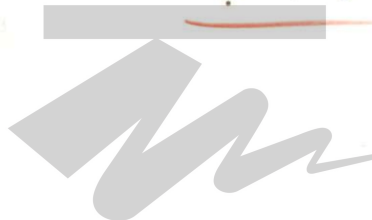
MB 2 121 3140

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dvěti dohromady

spř. svornu čtyř, za jedno čtyř, s sobě štáti

MB³ 123

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

báti se před⁷₁

spr. báti se²

< Čiū dobře a pravě, neboj se ešarě ani Enalē

[před⁷ (Krou Tur) " nepodobena dle nímctiny⁴] Vel >

báti se před⁷, spr. gen.

MB²190, ³263

MB²84, ³84 [8]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

baženi (f) d²im
Spr. z ceho²im

MB³ 84, ³263

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

děsiti se před 7

sp. Roho, čeho

[Udatny' nahležen věci se ueděsi' kom >

MB² 101, ³ 113

před čim, sp. čeho

MB² 190, ³ 263

MORÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hroziti se před Eřm, čim

sp. Eho, čeho

[Zřeh náč se hrozí kom] >

MB² 121, ³ 140

před čim, sp. čeho

MB² 190, ³ 263

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hájiti před⁷
hájiti se před⁷

v stc. a strc. dosti častě, ale příměpí⁷ je vedba gen.
a od²⁰

MB¹137, ²190-1, ³263

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

chrámiti + gen., vi. ar.
od², před⁷

gen. odličný (vlč. s od) i
vazba tuha přeměna za tuha čísl.
před⁷

[Hospodín bude chrámiti lidem svého Br >
< Chrámiti čistotu. Zelen. >

MB 91, 2122

co, spr. cicho

< živob, spr. -a >

MB 375, 89

MILÁŘSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

diviti se fies co

sfr. cemu

9113³108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hnevati se přes co

špatně m. nac, na Echo

prociua: pro pravdu Ros., z této věci: St, Troj.

nedělý se o to hnevati Radačr MB¹ 90, 2119

← MB³ 137

„Uслови hnevati se pře zapuzují starou a špatnou věstu:
hnevati se o MB³ 137

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

do hromady

chyb. ve "frázích":

d. držeti, svornu lyti, zapidno lyti, & sobi státi

d. se vzíti, sebrati se, přičiniti se

d. přijíti, setřati se, sejiti se

sebrati se, nepoboduвати se

↳ [čiz s ulem ojet přijdu d. > → [až se s ulem
sejdu, sephalm]

X do hromady [= schize] přijíti, sfr. MB¹ 97, ²121, ³110

Kolik to dělá' dohromady?

sfr. Kolik je toho? Čemu se to rovná?

Jaký je součet? Urcete součet!

MB³ 111

dolu dati

šlobouš ; šp. smečouš

šožiči ; šp. soléci

šáčlouu ;

šfustibi, šundati, šdelati

M133 118

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dolu jiti

"frase necisra; f'ra-li se cavy"

[Culr jde dolu,

sp. jest levnejši, lacinejši,
na culnu sleviti >

[Žito přijde dolu,

sp. žitu spadne

obiti' fufláci' Rosa

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žitu usrovi' 4 grše [1503]

na obiti' spada' vel >

[Obiti' přijde dolu, ž. u. Spadne ob. ml. >

bude lacinejši'

MB² 103, ³ 118

MB¹ 114, ³ 215

hodiny

jdou napřed, správněji fosfíhají, nadcházejí
sfz.

MB² 119, 3 137

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hodiing

jdou forde^v, správněji zpozdují^v neb ofozdují^v se
nedocházejí^v

MB² 119, 3 137
1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pronomica

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zájemno osob.
přivlastňovací m. reflexivních

"námišter osoby první a druhé, jak osobních tak přivlastňovacích,
užívalo se již ve staré a střední době proobecně latinsky,
jako nyní zase velmi často užívá se jich proobecně německy
za zvrátu námišter se a svůj ve větě jednoduché"

< Otc: Odpovědné našim vinám, Sfr. svému >
< Řekne naše bratři, Sfr. svému >

MORAVSKÉ MB² 147-1, 2410
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zajímavo ^{reflexivum} zvlášť.

viz Bartos, Koncepcie, 3, 394

o [Kýkoual to podle moji jemu dane] = [... podle moji, strana
"zpraceno"
jemu dana byla]

opr. [... podle moji sobě dane]

ale vědy nejavnost
"jestliže veta pracena je passivum a má podmět bez.
instrumentalium neb předl. od. s gen. vyjadřeny"

[Braty odstěhoval se do Gtu, přičelem sobě kajateho]
nacho: 1) "vety ve zpraceno" [do Gtu, strana přičel
jemu najel]

2) "fonochatri nam. on ve vety praceno
[do Gtu, přičelem jemu najel]

"lichylen' se od pravidla ..., doložene 7 ze stari. (-y
ospravedlňuje sorchovany zalam presarckeho funkcioneri,
lotiz skozumitelnost"

o [Soudce potrestal oba obžalovane' sobě spílajci' tta
→ ... oba obžalovane', šteti' jemu spílali]

MB 1077

4
Zájmena osobní v podstatném postavení - zřetěná'

"Nominativu zájmen osobních při slovesch neživáme, není-li na nich důraz"

~~< Já dešupí >~~

< My Vám to řekneme zítra, sř. Řekneme Vám... >

X < My hospodáříme, ale vy rozhárujete >

MB³ 410

my "břva' často chybne tam, kde není slove tam není důraz"
< My chodíme každý den do sadů, sř. Chodíme >

MORAVSKÉ
ZEŇSKÉ
MUZEUM

MB³ 190

Zájmeno osobní - on ...

"Čítáme nyní velmi často, zvláště po náměřkách vzájemných,
po spojování podhradních jehůz, kdz, protz abd., Sde není
zádušho na ni dírazu."

"kruhly' germanismus"

< Kde byli' Fuij' bratr z. ~~On~~ byli' u modicův >

< Ono to nešlo, sp. Nešlo to >

< Otec povolal k sobě syna nejstaršího, jehůz ~~on~~ velmi miloval >

< Matka pochvalila sestru, protz ~~ona~~ byla velmi filna >

dobře s dírazem: < ~~Ne~~ ~~to~~ ~~hláři~~, ~~on~~ ~~to~~ ~~byl~~ >

< Karel IV. zaručil jí jména obce vlastní. On zvelebil celou zemi,
on obrátek matičku braku, MB² 147, 3410-441

on povznesl v Čechách život duševní >

Zajmena osobni v preteritu

nečas.

< by prisli do lesa, spr. Prisli jsme ... >

< Ja tam take byl, spr. Byl jsem tam take >

MB³ 110

"Tato námořní ústava se čím dál častěji zbytečně,
žeela podle něm. způsobu"

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEU

MB³ 150

Posuny výzkumu

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bod

„zhrsta se užívat nespr. ale významy“

↳ Ta rozprava má ušlech. důležitých bodů,
spr. věci

↳ Vychází nejen z tržku bodu,
spr. části, stati, oddělu >

↳ V listě jsou čtyři body, jež mi dojaly,
spr. místa >

↳ Byl to nejdražší bod života, spr. chvíle,
doba, okamžik >

MIB³ 88

diem

10 dnevni predstavu' gl diem uplne vyprodane,
spr. mesta gl uplne vyprodane >

10 diem gl ve vseh furtorach naplneno, spr.
divadlo gl naplneno >

MB 3 124

das Haus war voll, das gl plin, spr. divadlo
gl plno

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bedný

"syni nespr. užívá se ve významě něm. bieder,
"Gemüthlich, wacker"

X, čilý, jasný, veselý" (vlastně bedný)

< bodný vandrované, spr. dobrý, hodný, řádný,
částečně >

M 13² 88, ³ 88
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

celý'

"něm. slovo ganz für einige & to um, že fast immer stärker
a sprachl. immer länger slovo všechn, všech víc a více
miss a nahrazovat by slovo celý. Jmenovité
deje se tak, že slovo něm. ganz spojeno by s für einige,
für davnejší a p."

MB² 90, if MB³ 95

je celý folerán = er ist ganz erschrocken
spravněji: všech folerán

podob. Jil, Prof,
Vel, Mand,
Sus

jest celá hlucha = sie ist ganz taub
spravněji: všech hlucha

MB² 90, ³ 95

spr. MB³ 95

divoký

"je u dobrých spisovatelů i ve správné 'mluvě lidové' při-
vlastem zvířat"

divoký, šaškan, mač spr. planý
— a jablon, může
— e' vino

divoké maso, spr. žive' MB 3 115, 3431

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hledané zboží

dle něm. gesuchte Ware

fo cirkus: zboží jest oblíbené, jako na hmat, má
veliký odbyt MB? 90, 2 119, 3 137

jest záhadno, jest jako na hmat (hmatáčku)

3/37

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hluboká

noe

sp. pozdní noe

MB³ 137

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hluboké ticho

opr. úplné ticho

MB³137

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hluboký
spánek

Upadl v hluboký spánek, spr. usnul tvrdě
arg.: tvrdě spáti

MB³ 137

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blíže, blížeji něm. näher

nečes. m. úplněji, místněji, zvrubněji, lépe ^{bedlivěji} důkladněji

„často postaci“ ~~form~~ stufen form: úplně, zvrubně...
m. zvrubněji, světleji (vprůběhu)

< blíže formati > → < zvrubněji >

< nevěle blíže, stěra > → < světleji, učitěji >

< blíže se zmiňuje > → < podrobněji, lépe >

MB¹ 69

2 88

3 87-8

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

„nemá-li významu místního, jest nevěle“

< Blížeji zřetelněji a důkladněji toho listu,
sp. zvrubněji, důkladněji,

více o tom form

< Blíže se seznámí m. lépe, důkladněji

t. 89

čisté

chyb. m. pouze, zhora, ryze ap.

[tato vazba jest čisté německá m. ryze, úplně]

[to jest čisté nemožná věc m. zhora
naprosto, zcela]

MB? 75, 98, 105

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

daleko

[Paris jest daleko větší Vídně, srovnáním větší]

“Ale dobře” [Paris jest ze všech měst francouzských
daleko největší]

“Komparativ zeslabe se příslovcem urobenem,
superlativ příslovcem daleko”

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

M13³ 106

dálece

"je zřejmá ve věš $\left\{ \begin{array}{l} \text{Co ti tak dálece na} \\ \text{tom záleži?} \end{array} \right\}$ "

spr. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Co ti tak} \\ \text{toli?} \end{array} \right\}$ na tom záleži? \rightarrow

MB³ 106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dlouho

chyb. m. dávno

< Nejl jsem tam již dlouho, spr. dávno >

"Mnit se v té větě čas, od folytu uplynul",
nikoli delší folytu"

MB² 902, 3 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

celkem, v celku

↳ Bylo občanů ve schůzi celkem (v celku) padesát,
Správněji bylo všech občanů padesát

↳ 0 zabaveno vybráno na matrici celkem 20 kor.

Spr. Všeho vybráno 20 kor. >

↳ Bratři má celkem 8 korců folie, spr.
všeho vudy >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

07B³ 94

haditi se sr. sich schlängeln
-< fotol, cesta se hadí >, sbr. < se vine >

MB¹ 89, 2 117, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Cizí slova

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Cizi' slova

"Základní jazyk vzdělání neobejde se beze slov cizích, avšak
ne všichni jazykové snášejí je stejnou měrou. Jazyk
naš u nás se rozvíjí proti nim a folklorně je
tím, kterým, pokud možno, slova domácímu prostředí
dávají přednost. Ovšem nelze slov cizích zbarvit se všech
a například, avšak budíž jich užíváno jen pokud, pokud
nemohou nahraditi se výhledem pro měřidlo, domácími.
Proto chybí proti duchu jazyka našeho ti, kdož chtějí
a s oblibou užívat slov cizích, sdechtu možnou vyjadřo-
vati se právě tak dobře a srozumitelně slovy domácími."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB²91, ff³96

fr. astronomie, geografie, geometrie, orthografie
gració'sný, legální, serió'sný
früborati [-> přu-] ap.

MB²91, 396-7

[v³ seznamu značení rozbojováno]

Cizí slova

za věšt. nejsem domá nábrady
folitika, socialista, revoluce, resoluce [O],
deklarace [O], filosofie,
nominativ, gramat., dativ
technika, elektrina, galvanismus
dynamit, statistika, plastický, magnetický,
optický, [akustický]

MORAVSKÉ
ZEŇSKÉ
MUZEUM
"V le^{práce} rozvoje další rozvoj je a, až jsem
zjedna' se ve všech oborech veřejného života, vědy
& umění plná platnost"
MB²92, št 3 97

Terminy nádeček
"fotobuň" však zbytečně se jich užívá a často i nevhodně
v rozmluvách obyčejných
např. sonické, tragické, elegické, idylické, ...
MB³163

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Terminy Technické

„uznati jest, ze jednotloufni vazov technickymi,
ve nich veditelstvi j-ich bčnylni j-u
neubliži se v te' době, jako fiky'udány
cizích fran' a vstefovalim želi v jazp' vas
spisovny'“

MB 292 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Wastni jme'na cizi'

„Zavrhovati napisto muni' se, ah se frala jme'na jihoslovanska' u na's

fravofisem neslovanskih,

kaf. ki Esich (Mišić), Zimony (Zemun), Zara (Zadar)

Prizrend (Prizren) ...

MIB 182, 255, 38

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Idiomy

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

Príslovi, forkadla, uslovi obrazna'

"veselni sejihi] z hola na jazyč casy' fiekładati; a nice foto,
ze narod kazdy' dle zold-turk swykh uazory pravdy obecne'
a wysleudy vubec obrazne vyjadruje. Oni wyslyba se, ze uazory
jou u fribuznykh narodu vedy stejne', a tudiz i stiva'
príslovi' a frase; obycnejši' vrah jest v te' fiediče' roznost'
narodu a obrazu."

"Svetka z cirich luh" spis. jazyč zmeivarij'
v jiznira: príslovi' biblicna' a príslovi' re star'ca slavickya j-u
ZEMSKÉ MUZEUM MIB 150-1, 209-212

Príslovi' a forkadla, ja lozba na slarnejši' plod woudwosti lidove'
jou wudra lse fiekładati do jiznira j-u deslowne, a te zpravit'
la jou príslovi' narodu meziná' od nich, jiz futovala od narodu
& narodu," MIB³ 287

den

dobry den si delati z Echo
= zum Beten haben

MB¹ 67, 20

"jest gerum", sp. Za blázna Echo unti
žert, saš z něho si trofiti
za nos Echo voditi
romu dlouhý nos zavěšiti "

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ MB² 100, ³ 112

MUZEUM

dilo

[Dilo chváli' mistra] Das Werk lobt den Meister
sp. Po dile mistra fornář^v

MB³ 288

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

doma být v čem

< Můj přítel je doma v peněžních věcech,

Sfr. je zblblý

zná se

rozumí peněžním věcem >

< Ten je ve franc. literatuře doma,

Sfr. zná dokladně fran. fr. >

MOTAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 3 119

drůvi'

drůvi' do lesa voziti // vodu do Dunaje voziti
shod. s něm. Holz in den Wald tragen

schwälen

MR 151, 2210, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

húřdo vosí

Do vosího húřda sáhnouti, podle In ein Wespennest
stecken

gr. bršně na sebe dráždit

MB² 217

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hlava

na hlavu padly' die wem. auf den Kopf gefallen

lefe: fošetily', kloupy', hlava zabedněná, nemá nic v hlavě

MB¹ 89, 2 119, 3 136

na hor. v hlavu obraženy', měchem (přtlem) udereny'

MB² 149², 3 0

zabedněnec, hlavobity' 3 136

MĚRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Hlepáč

Hlepáč ma' štěti' (Čelkovec)

podle Der Summe hat glicd

šfr. Kouč za ovsem běhaji, a osli ho dostávají'

MB² 210, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

barva

Barva přiznati, foale Farbe bekennen
sfr. s barvou se ztáti

Er wollte die Farbe nicht bekennen
sfr. hechtel s barvou ven

MB² 210

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

U'slovi' (frase)

často se chybuje jejich dobrovolnému předkládáním
"tak natropi se nesmyslně, jímž neporozumí leč tu, Edo
firvošni' fořčadla a frase zna"

[Keinen Wein jem. einschmecken, spr. uedonne foubon, kolou
fravdu říci, nikoli Uha cirkého kome ualiti >

MB 151, 211, 3 288

Dire la pure vérité à sen
Come clear. Tell me the person the gospel truth
Ваморужте octo upady komu
being.

doba

Podle děj se uatahuj (Cilindri)

sr. Stecke dich nach der Decke

sp. Uce se unatahuj, než se uizdš fridyti.

Dělej, jak ti kmen staci.

Pod uizlym strofem uyzos uerá'ej!

uemat-li soue, chod' fěš'ej

Kdo bratř'e ma's uohy, drobne' brož' dělej.

Kdo nema' ozeuice, uizde' slanou zabraditi.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 210, ³ Ø

host

Host a ryba trčího due pašne .

Der Gast ist wie der Fisch, er bleibt nicht lange
frisch

schwartzes jato mezinat. fridovni'

MB³ 287

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[berna' mince]
[vít za bernou minci]

für beide Münze etwas
annehmen

vjímati (vjati) něco za jistou pravdu
[redacted] = za frave' Bart.

MB 103

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hlava

lámati h-u nečím, spr. přemítati o čem
[Nelamte si tří hlavy, spr. nepřemítejte o tom,
nestarejte se o to]

MB³ 171

[sich den Kopf über etwas
zerbrechen]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ydivonal. ssa

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Cítiti se povinným (fovnína)

"leže: ucti neb pokle'dati za svou fovnínost".

Tale': Jam fovním něsomu něčím. Vel.

|| "Znam se fovnína lti."

"Za » ctkm se fovnína «, spr. diverzi se, tuskem si. "Kom. Bibl

MB¹ 71,

MB 291,

ctkm se fovním ich fible mich verpflichtet

zlyteine dle nem.

spr. main, pokladam za svou fovnínost^v

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 91,³ 96

čisti mši

dyb. m. sloužiti

fěti
efivati

MB¹ 103

spr. sloužiti

MB³ 105

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čelati co

čolo, sfr. rozstoupiti se v čolo
cestu čoum, sfr. učnouti } čoum
vy - se }

čusta čoum, sfr. odsečnout, postoupiti čusta
obličej čyšel', čyšen', čyveten'

sfr. hleděti, tráčiti se nevěle, urzuti, čyšně
očel' oči, sfr. vyvalovati oči, diviti se
čyppuleti

čoum, sfr. čoufati, čoum rozvícovati

čoum, sfr. čoufati

čoum, sfr. čoufati, čoum, vyvažati

MI 3 111

Cesta

dělati c-u Soum

Spr. ubrousti
vylousti & Soum

MB³ 111

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dojem

d. dělati, činiti

sfr. dojmati, působiti

↳ Ta hudba ^{dělá} ^{čini} ^{dojem}, sfr. ^{působí} ^{dojma} ^{je působiva} >

d. dobrý, dojem, sfr. (ne)řítí se

↳ Chováni jeho ^{dělá} ^{čini} ^{dojem} formateruho

sfr. Chová se, jakoby ^{je} formateru
Dělá, jakoby formateru >

MB³ 110

blázen

blázna si dělati z toho

sp. za blázna toho unti

směti, zert, šasť z toho si trofiti

dobirati si toho

MB³ 112

dělati ze sebe blázna

sp. bláznovat si unti, foctnati

MB³ 111

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

chut dostati

dostal jsem ch. na jablka, kafe zachtelo se mi jablek
MB 192, ²123, ³144

dostal jsem chut na uice, sfi. zachtelo mi se uiceho,
zakouzil jsem fo uiceho

MB³ 121

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

doznati čeho au sich etwas erfahren

, zkusiti co na sobe'

[doznati's, ty selino, toho kom >

„spisovatele' naprejši' učiňaji' fialis' čisto sba toho
o fidelejšech neživih“

[Voll, doznaji' odročeni, spr. budou oebročim >

MB² 105-6, 3/22

„znamena' folie, co docela formati aneb dosvědčiti“

MORAVSKÉ
ZENSKÉ
MUZEUM

3/22

držitě

"foť se s rozličnými předměty: průměr, sušič, spřád,
rádu, soud, úřad, úřadník, fratelství, řec... Cile možná
mnoho neto čarba i jiná slovesa slasti"

MB¹ 81, ² 106

+ úřad

MB² 106

Hledě však k tomu, že u spis-u doby
stare' a shodni' proti nám. slsu kalten
našeho držitě užíva' se o mnoho méně,
nabrazij je podle fotek sls jinými"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 106

banvu držeti

[látko drži' b-u, resp. u. nepoušti']

ang. poušti' b-u

MR 183, 3123, 2108

Sfr. zachovalati ^{b-u} / nepoušti'.

3123

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čest

Zhem si tu čest, dávám si tu čest, maám tu čest,

Vám označiti >

špatně m. Za čest si sladu, fočl'adám; jest mi E čti,
dovolují si >

MB 75, 296

390

3104

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bída
b-u (sušeti), sp. b. li

MB⁹ 165, 20, 3 339

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bida
b-u (Lefehi), lefo lufi

MB³86

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

diEy [sloziti/] slédati. Dand ablegen

sfr. d. ciniti, vedovati, Eonati
Vel Vel Har

MB¹ 161

MB² 224, 3 325

sloziti, sfr. ciniti

MB³ 337

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

di'É

di'Éy vysloviti, dlé nĕm. laut aussprechen
"nema' dohledu"

lefe di'Éy cĕmĕti Vel
rouati Har
vzdavati Vel

de'rovati

MB⁷ 77, 2 101, 5

di'Éy vysloviti

sfr. di'Éy cĕmĕti, vzdavati (Vel)

de'rovati

MB² 263, MB³ 113, ³400

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Hygienické výrazy

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

druhl

zbytečue' při adj. rozličný' « slovo druhl obsaženo v rozličný' »
[Zboží rozličného druhu, spr. rozličné' zboží']

413³ 311

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

druh

"jüddová & zftčünē & čišlovatū drubovžm a
"ku, vřeliz, vřelipalij" arg.: lik = druh

< ualme vřus trojice drubhu > → < troj' vřus >

< Vřcep vřeliceho drubhu fiva > → < vřeliceho fiva >
arg. - lik = druh

MB¹ 81, 2106, 3122

< zboza vřeliceho drubhu → vřelice' zbozi' >
"zbozi' vřelice drubhu"

arg.: vřelice' = von allerlei gattung
ves + kř drubhu

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 184, 2259, 3392

"mesto čitla zadržaditū a slova drubhu / lze uřivati čišlovž
drubhové"

< V uari' zadržadē je uřelice drubhu křiz',

špe. jřm uřeliceho křiz' >

MB³ 122-3

hotov

[Děmu jest hotov // s domem jsou hotovi >
spr. děm je dostaven

[Šaty jsou hotovy >

Spr. usity, udělaly ap.

MB³ 139

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~hotov~~
na cestu

[Jste-li již na cestu hotovi? >
spř. Jste-li vyřizení?]

MB³ 139

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hotova

byti s cim
obstoji

< Hotova jsou se svou bránu 'tolko' fceatku
ocelávacíe Hdj >

"často si formujeme jazyky obraty":

až práci ukončíme = bis ich mit der Arbeit fertig
sein werde

až dočtu, přemejšle až budu se čtením hotov
edýž dopsal, — a — edýž byl se psaním hotov

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 2 121

hotov jsem s cim (s orávkou, psaním, sítím, s fenězi)
sfr. dooral dopsal, dožil jsem,

feněze jsem utratil

< Bude s tím za hodinu hotov >

sfr. [za hodinu to udělám, zhotovím]

~~MB 2 121~~

MB 3 139

Chladno

se dělá

sfr. ochlazuje se

MB³112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dogici čeho

"Velmi častě něm. slovo erreichen připadne ke traditi.

slav, s fiedl. do složenin "

<Der Baum erreicht eine Höhe von zwanzig Fuss =

strom dorůsta' uže dvaceti stop >

<Das Schiff erreichte den Hafen = Lod' doplula fu'-
stavu >

Vod. <Poutník dostoupil k nemému hory.

Do tůně došel se domácal >

<Er erreichte durch Bitten diese Stelle =

Dojavit se toho místa >

MB² 104, 3120

<Ké'va dopřina' se o'eva >

<Došel se k blubra po niti >

3120

1/2

Abstrakta - fods. jur. slona'

"Abstraktnější" forma slohu neměle byt' jevi' se animo jine' se'z
v lojme'ni' užívat' podstaty, ch' jineu slovení, ch' jez v cestině
z pravidla samohláskou i' se souci. Nežeba tice, abychom se
takovým jme'ním podstaty, zvláste' ne slohu vědeckém,
vyhybali; dočkájí se slohu doudy náležite' stručnosti. Avšak
totu dnu' při nich dbati, abychom jich nem'eme užívat'
zvláste' se proti soudem. radu jazka cizího a doudy
doloze i' proti srozumitelnosti slohu. MB¹ 61, MB² 77

MB³ 70-71

fods. jur. slona' → inf. MORAVSKÉ → <Činěni' bezpráví se zapovídá>
→ přechod MORAVSKÉ → <Činěni' bezpráví, zapovídá se>

<Při předaládání latins. autoru dopustil se záně mnohých ch, b>

→ <Zač předaládaje latins. autoru...>

<ústednítelství ve srozuměni' s vrchním soudem
naležlo> → <ústední. srozuměni' se s vrchním
soudem, naležlo>

MB¹ 60-61
MB² 78, MB³ 71

MB
abstrakta

"naše věci ukazují se naprosto německé byti. Souhratněji; odděluje
také pochází, že Cech octne se často v německých, mají předlá-
dati zvláště abstraktní formy německé do čítiny." MB'61

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Abstrakta - fodor. ju. sls. - jefice opeavueni'

Selst-verb. uisto fochod.

„zvlaste neni-li v obu vebaleh fochmet tyz,
aneb je-li dierame cinnost oznaciti jarocto
fuchim

< ushodil si zavicimim >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
MB¹ 62, MB² 78, ³ 71

Verboum. spoj. → slo

< fontáin' ciuiti > → < řati se >

< fontáin' učiu'ti > → < vzbouřit se >
fontáti

< ubezpečim' své fónie dáti > → < ubezpečiti. Echo fónie
svou >

< fónaciovati u vypravování > → < dáti vypravovati >

MB¹ 63, 279, 372

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Prus jazyka českého

Praha 1877, 1881², 1894³

Adj. složená

chybná kompozita:

↳ železnice Kralupy - turnovská // Kralupy - Turnov, spr.

Kralupy - turnovská

↳ ž. čmo - viděnská, spr. Brněnsko - viděnská >

MB¹ 147, ² 147, ³ 280

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Adjektivizované part. abs. ferf.
přidav. fct. min. čin.

ne významu trpné (ne)možnosti - v ml. ob. i spis.

< nestihli' jsou soudové Troji Pref >

< neobsáhly' jest soud boží' Bart >

< malý, ale znalý' ob. ml. >

< náhla' a nenadála' smrt' >

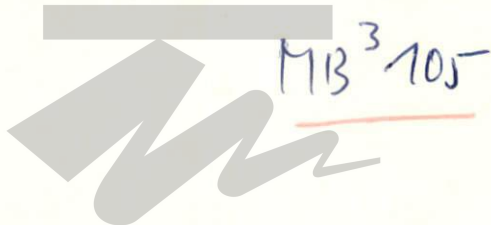
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

17B1 143, 2 199,
3 0

^{člen}
Superlativ

se zájm. ten podle něm.

[Vybral si ten nejlepší Euten, spr. nejlepší Euten >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Člen

„Člen v č. nemí; vlivem váh nemějný formální si
spris - e' zájmenem ten“

[V tom > fiješ < jist obrazem podnět,

spr. ve tvaru fiješ >

slab. před. podnět. jist. (Bartoš)

MB³ 105

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Adjectivi zprone' part. pres. perf.
Zfridar. frica min. sup.

syn. od uct. sls nepředod. ; s reči' genitivu' // aduz.

urivany' (Vely) - srov. z čemu by užiti byli (Kom)
vážený' (Kom)

žaldaby' konec (Vel) - žadal děvečnu, aby (Har)
porij' (Kom)

dobyty' (palladium došle' letkoj) - ucti došl pist' (Brad)

od sls zařrounyh : dnu nedostavený'

od sls s reči' instr. : pohrdany', smilany'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 144, 2 144,
3 276

^{Naldy}
Nom. na titul. Arabe Suic

< Tis2 a uaklad N.N. >

podle nem. < Druck und Verlag >

sp. < Tissem a uakladem >

MB 175

< Tis2 a uaklad Frantiska Heimeča, podle Druck und Verlag von Franz Heimečič

sp. Tissem a uakladem Frantiska Heimeča >

MB² 246, 3367

Lat Pády

„V nadpisoch místo nom. užíváme dat.“

[Čtený' pán, pan Josef Kovotný, hodinář v N,
spr. Čtenému pánu, p. Josefu Kovotnému,
hodinář v N]

M13³ 108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nom. v hářisech
v uadřisech

m. nom. užívati jest dativou

< Členu pánu, panu Josef Urba, Roželuh Jicín,
Valdické předměstí, číslo 25,

sp. Členu pánu panu Josefu Urbovi,
Roželuh v Jicíně na Valdickém předměstí
v čísle 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 154, 3210-1

^{Práhy}
Koum v nadyřech

spatněji fídl. fídly

[Pann N. N. Praha, Ferdinandova třída, číslo 8,
2. patro >

spatněji

> v Praze, ve Ferdinandově třídě, číslo 8,
v 2. patře >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

M 13 3.109

Mom. [jmenovací]

Slade se nyní nezřídka, učuje-li se místo
" < Představenstvo obce Zabovské, okres Kutnohorský,
johl'da' za svou fovinu >
chyb. m. < ... okresu Kutnohorského
v obci — em >

< Starosta obce Lochov > → Lochova
obce Lochovské

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 112
MB 2154, 3210

^{část}
kom. při udávání ždliště

nespr. podle nálezů

~~Všehrdova ul. číslo 17~~
[N.N. ždliště] ~~Kameliánská ul. číslo 7~~

fr. v K—e ul. v čísle 7 >
na Všehrdově ul., v čísle 17

MB² 154, ³ 210

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uppsice

"shoduje se se jmenem, ku kterému náleží, co do řádu, možno-li
i co do čísla i podlu"

chyb. <Přišel do města Uppsala> → <Uppsaly>

9/ <Odebráme časopis Osveta> → <Osvetu>

s uvozovacími znaménky nebo s dvojtečkou:

<v časopise Vesník> // <v časopise: Vesník>

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

M 131 152

2212,

pro vlastel's souvady'

<do města Uppsala, spr. - y>

<2 obecních úřadů obce Věruby, spr. Věrub
Věrubské>

<ze spoleku Věrec, spr. Věrece>

M 133 291

^{Waldy}
Nom. v datech

"chybu jest, nominativem list datovati fo spisovan
cizim" (due)

{ Praha, 5. dubna 1875 → v Praze 5. dubna }

MB¹ 112, ²154,
³211

"Bladné dle příkladu našich předků jinde místo v lokal
s předl. v nebo na, a místo dle německy v nominativu
{ Křivopát 5. provincie 1860. Na Křivopátě 5. provincie
1860 >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 99

s číslem fo míst. urč. a s due MB³ 109

^{Pády}
Now. fo inf. se sponou je (sd)

Spr. aruz.

< Jest videti hora, spr. -u >

< Jau slyseti ptáci, spr. Je slyseti ptáci >

MB 795, 2 128, 3 154

< Jest slyseti modlitba, spr. -u >

< Jau videti hvězdy, spr. Jest videti hvězdy

MB 112, 2 154, 3 211

Vok. = nou.

< Pane professor!, spr. Pane professore! >

MB³ 293

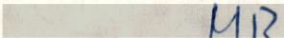

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{1. pád}
Nominativ m. vok.

< Jane doktor !, spr. — re ! >

< Vaše křilost !, spr. — bi ! >

 MIB³ 210

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nov. v firmě
"nelze s úplnou určitostí stanovit, kdy položit nov. a kdy instr. 4"
"Vypovídáme-li o fadnetu, co svou fadnetou stále jest"

a) v definicích a opisích
< Kůň jest zvíře > |

b) v rovněž zhracených
< Bujny, or jest ulava naše. Čel. >

c) v srozumitelných přepovědech
< Ukládost, radost >

d) je-li fadnetem ^v inf. neb věta
< V fadnetě jest brich, mud. >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 92-93, 2125,
3148

^{Pádky}
Gen. záporný

"Gen. zápornýho zanedbávanie najmä ve slohu frontonarovodník,
vybíz i ve vyššim mírou veličou a zbaruje me
se takto zvláštnosti syntaktické, již máme s jazyk
slovanskými. společnou"

MB² 114

"Genitiv záporný, jehož se v staré češtině, v neformální
mluvě lidové, jehož v jiných jazycích slovanských
slohu co nejvíce, v nejvyšší češtině frontonarovodník
víc a víc ustupuje akusativu a nominativu"

MB³ 133

^{Paldy}
Gen. záporný

"Edže sba přechodná v infinitivu pou, 'stary' závisí
na slovese záporném"

↳ Zádna' strana sama folklidu činiti nemůže

Všelod >

MB¹ 88, ² 115, ³ 133

+ závisí na takovém slovese, "stare' v sobě drží'
záporný smysl"

↳ Ať byl s takovými brámi v formu
přijmáti Chelc >

2115 ³ 133

↳ Veslu' takovou ač ulehviti,
sfr. takové věci > 3133

Paříž
Jan. zářij

"kominativu užívá se víc a více m. genitivu při zájmeně
slse ty, ty znamená totiž co tvatí", a u podobných
mluví-li se o předměti neuvěřitelné"

< heř tam člověk, spr. heřlo tam člověka (= zá'duho) >

< heřla v domě mouka, spr. heřlo mouky >

< heřta'vala se jim látra, spr. heřta'valo se

jim látr

< křepitum heřlo sudek, spr. sudek >

"gen. jest detivz"

MIB³ 133

^{řady}
Gen. záporný / 4

"Abstraktní význam zadržuje téměř naprosto Genitiv
záporný, vazba ryze slovačská"

[Nevídi' les pro strany, spr. lesa] |

[Nemůžeme si koupiti nový šat, spr. nového
šatu]

MB³ 75-6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{šady}
Gen. zaformy - příklady

< Ten chlapec nemá matku, spr. matky >

< Uvěřili jsme tu krásnou hudbu, spr. že krásné
hudby >

< Vzor: Vidím horu, nevidím horu, nemohu
horu vidět >

MB³ 133

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{Bas}
Gen. Dobýšov (dosahov)

"předmet, jehož se činnost nejedná
dobýšá"

[dělá tučnou ili leu sůš Pts]

"Znamenají-li však slova ta dokoučím děje,

foř se v uluvě ob. s adl."

"v uluvě shodni":
Gen. Haruz.

[dělá začate' dokouali. Vel.]

"rozumitelnost" neli tu následovati nuly
obecné a užívati abstrakce, jmenovitě
jak ve slohu funkcionárů dle"

MB 84, 2/11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Genitiv ^(Lidy) separativný (odlucy) - odlučování; do genitivu padá
"Sladé se se slzy, která znamená odlučování; do genitivu padá
"Sladé se jmelas předmětu, od kterého se jmelá odlučuje, uvolní
jmelas předmětu, který se odlučuje"
[Zavřeli jih [water] starosti] > spr. je
[Olejil. tehl dobryh lidi' o fenise] > spr. dobre' lidi'

MB 84, 2110

|| od² [Lide' od natiská spoustu hly PulE] >
2² [Z jeho moci unozství juh se spoustuje leg] >
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
2110-1

u sls odlučovati, osprávnovati, olupovati, zavarovati,
vyprávnovati, vyhojiti ap. 'akuzativ'
+ genitiv - pntj' nebo s předl. od, "uá-li se
převáti předmět, od něhož se něco odlučuje"
3131

Gen. ^{řady} partitivní
u sls s předponou po-, ačkoliv se u někter. nechtí již význam
uměňovat:

fochovati matky, spr. -u
focoziti listu, spr. list
fozmati sestry, spr. -u

MB³ 241

spr. u sls fozdřivovati fonoce-
foceřiti strachu
fozdřivovati ou syřu

MB³ 241 - 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{oddy}
Gen. partit. (dělivý, celkový)

a) u sloves, ^{peřto znamenají nepřímo přibývání a uvěšování}
nebo opak toho, ^{užívání a učenování celku...}

ubývat, přibývat, přidávat, přičítovat, upravit

čtyř. ^{musíc přibýva} m. <-e>

čtyř. <jednoto ucelbalce šole ubude> m. <jeden ucelbalce>

užde zde o částech význam

~~justže uvažujeme jest počet arcib~~
~~užde zde o částech význam~~
"partice celku arcib uvažujeme jest, stojí zpravidla..."

nom. neb abš.": <hrdálku mu dvě jablka a předal mu

jablka> MORAVSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM se týká jen části předmetu

b) u sloves na- "děly z soubu" <děly z soubu "děly z soubu">

X skuz. u sloves označující "předmet cel' ve sově" <glade-li se předmet proti jiným

člověku" a neb "glade-li se předmet proti jiným

frativou": <Křtole uvažovala>

c) u sloves po- ^{u nich} ^{peřto s partit. významem "učenování"}
spis-e' ve střed. době utvářeli gen. nadměrně
snad většinou žv. gen-ar.

^{Pátek}
Gen. faktivní (delivý)

"díl vyžaduje celku"

"je-li u něho podmět nebo předmět nepárě či množi určitý a vše-
cek, užívá se nominativu neb akuzativu; patří jen část"
neurčitá, místo ~~na genitiv delivý~~

< kladzil to seno na voz X kladzil seno
"gen. obyci nemá
přivlasten"

< Pivnes mi tu vodu X pivnes mi vody >
brotu X brotu
obraz X obrazu

"u jmen, jež značí věci delitelného": hromadná
je u slo, "jež sama značí nezáporn delivost"
latková
jmena v plur.

< Piji fiva, spji fivo X kapiji se fiva >

u slova piji nepřikládá se s delivostí, nýbrž věc,
která je při nich předmětem nebo podmětem, jmeny se píše
proti věcem jiným": sepi ječmen ne pšeni

Řády
Jen. part.

"křesťanskému dělovnímu uspořádání se užívá
nominativu při slovesech užívaní a přibývaní,
míní-li se užívaní nebo přibývaní o nějakou
neuvěřitelnou část"

(Voda, den... užívaní, přibývaní, dne >
při-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

M 13³ 132

Gen-fantasijski

uriva se ho, "mluvime-li s udivenim, velikim divazem, emfasi,
znacice umozto"

(⁸⁹ Ten foskal fenez, rozbil oban, mel vesnazi...)
foskal

MB¹ 86, 2114, 3132

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{Pády}
Gen. causae (^{4. v.}friciuný) go slouvně

"přidmet, býti" jest
friciunom nejvyššího pozití
nebo jednotli

"frí vřazeti libosti a uerole"
flarati, želati, litovati, touziti, pyhati, ustiti,
kati se, pěst uí lito, žel, želelo se uí

Genitiv tento často předlož. z ofabem zablácuje
se uží až friciú vrbou předlož. nad s iustó,
čebiz friciunom asi jest podobná vrbu uem.

< Plakala muze v ^{MORAVSKÉ} ^{ZEMSKÉ} ^{MUZEUM} slych. Troj. obrydekue
uží nad ^{MORAVSKÉ} ^{ZEMSKÉ} ^{MUZEUM} atd. >

MB 85, 211

Gen. causae fo adj. a subst.

radostem, vesel, harmonice, vdečen
stach, tešnost, libost, žalost, ^{žel} radost

↳ toho běhu (byli) velmi radostni. St. Sk. >

↳ vel toho žalost velkou. Troj. >

"u v'k'eu" ↳ Aj te' lahody toho sveta! St. Sk. >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 85, ² 112

^{Pády}
Gen. relationalis (vztahový, předložkový)
"přidružen, s němž se činnost nepárá" ^{zř. faluje}
"části a sloves množných se zaneclbeva
zčedati, fronti, frati si, čelati, chie se mi, suaziti se;
flati se, karati se;
porouchati, ušlechovati;
foumeti, vzfoumeti, zafoumeti, dčati, vsilnati si;
hledati, strci, sčiti, brati, bajiti a p.
~~u~~
"vzfoumeti, ^{za} ^{prá} brati, bajiti 4 v ulnari
arar gmitov je správný" ^{ob.}
~~MOZEM~~ 2 111, 38

^{sklad}
Jemství

"u výčinu"

[zařazen mezi gen. causae]
< Aij te' labody toho světa! 548 >
< Ach nastojte uctho hore! kom >
< Běda sduťu uctho! Dal >

M 13 185, 2 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Šaidy
'Datování'

[dne 5. ledna 1880] „následujeme něm. způsobu“

[Den 5. Jänner 1880]

X naši předkové [redacted] li těchto řádov. č. s.
lepsi' spís - e' novější (např. Palacký): "lovla stálva' oústejí před
zmenem, den i roz"

[30. dne měsíce března vyjeli jsme Břez]

[12. dne července]

[15. Augusti (srpna) ráčil Jan vladař zare
v Třebou št. Břez]

MBRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 99³ 0

v MB³ sp. doklad: Na Krivozáte, (dne) 5. prosince 1860

MB³ 109

Zdrojlost

[Ctěnému pánu, pánu Josefu Kováčimu
hodinář v N. >

"nebo frorté"

[Pánu J. N., hodinář v N. >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 104

Malý
Děti v doplňkově (přísudkově)

"Vztahuje-li se adj. přísudkové sdalivou, gladi se adj. urči. do
těchto pádu ~~to~~ aneb do instr. Nejčastěji byva' však dativ
adj. neurči. sti. rodu jedn. č. (ZŠ.) na u, a sice za
všudy pod a obě čísla"

< nem' dobrý člověk byti samotnému Brat >

< Kristánům slavn' byti folornu Štít >

i tam, kde dativ chybí, ale může byt' doplněn

< Duchem chudý byti jest folornu byti Štít >

zabývá!

MORAVSKÉ
MUSEUM
MB 2204, 3 279

ve slovnících má byt' fraz. laudari, gelobt werden
= chválen byti, u č. chválen
u vel: vesela byti

MB 2204, 3 279

v názvu dramata: milován byti neb umřiti, sfr. -u
MB 3 279

^{Bidy}
Dat. adj. neutr. -u, vstahuje-li se f. adj. & dativem

< Kristánom slúsi' byti' f. adj. & dativem >

// < Neslúsi' nám' také nedbanlivým byti' >

< Dajme my jí zívem byti' Star. Scl. >

< Duchem chudé byti' jest f. adj. & dativem >

MB 147

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Paříž
Alchabro

u sbs s předlohou od-
známenají-li, odplatu

kušeni významu, který mají sba fante' 4
[redacted] / odzbrojiti vojáka >

MB 84, 2110, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dávid
Kurátu

Stat nové záznamy do MB³ 75-76

a) chyb. m. gen. u unostlych sloves (žádati, psátí)

b) — " — u sls vjadružitelu "libost a nevoli"
(libovati, šáti se)

c) zatlacuje "gen. záporuž" /

d) chyb. m. dat u sls jako učiti, rozuměti

e) nespr. m. iustor nebo vaceb předl.

1) v doplněnu < zvoliti jej biskupa >

2) u sloves jako lybati, folundati

MB³ 75-76

řádky

Ukaz. m. gen. part. u sls označujícího unenodovatel
s předponou u-

< utrausit slánu, sjs. 5-4 >
uložit chléb, sjs. chla >

MB³ 373

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{řády}
Aduz. doplňkový

„sfratruční a carkěji v nom. než v aduz.“

⟨ Cítím se nemocna, sfr. — ceu ⟩

⟨ Vidím se opuštěna, sfr. — škēu ⟩

MB³ 275

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

balby
Kuz. dopln.

resp. m. rust.
vazeb fiedl.

"napodobením latiny"

[Zvoliti jej bisepfa, spr. —em —a —a >

[nazvali ho fošetileho, spr. —y'm >

MDRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 76

Alkur. s inf. cum profinitio

rozvohl se v čer. nejvíce v 16. stol. "zapíše" vlivem
obnoveného studia latiny"

[Kmen stromový řádku palomový byl Har >
vazba se nevyžijta v literaturě lid.

je slouch viděti, slyšeti, učiti, učití je v čer. běžná
"focnět v. vedl. p/čarověti fiednětem voh klavni"
[Slyšeti je rozličnými s solé i-y meliviti
kou >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 76-7

Inf. při slse byti
(varba osob.)

na označení možnosti, povinnosti, nutnosti

< jest viděti [▼] bory >

< všem nám jest uznati // musíme všichni
uznati // uznaváme zajisté všichni >

MB³ 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{Slady}
Instr. frondový

Často se v různých j-u zapoměla' na fald tento a hlade se
u sba lyti a u jich ve frondem místo něho ale nenětin
nom. nebo abb. MB¹ 92, 2125 a latiny

„Znamená-li ... slo lyti totiž co jevíti se, a nevyřídáme-li
o fodevku, co trvale jest, nylná, čím se na čas skápa, jalou
fronemitelnou spřobu (fronbu) na se bere, hlade se frond.
předlo v instrumentál

svladně je-li slo lyti ve fut., impt., cond.
↳ klau jest feclou in in in, clou dvakrát dítětem.
308

instr. se fozi' s jinými slo staroměnkami:
ostati, navěditi se, uměti i ustanovovati
zdati se, jevíti se, jevenovati, nezývati, folkládati, voliti
„frū nělná náfordobem lat. a uam. instr. zablaenp
*% se nom. neb abb.“
↳ jevenovati jest učitel, čfe učitelem, za učitele >

MB¹ 93,

2125-3148

Justi. ^{Pády} fúndloví

je chyb. " vě věta^h, jejíž^h podstatem jest infinitiv nebo
věta^h

↳ Za vlast ~~uvěstiti~~ je čtí, čestným,

spe. čest, čestno >

MIB³ 148

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{Pády}
Justi. frásudlonj

chybně ve v^uměrech a opisech

[Jan Rozpyt jest vědou, která ...

Spr. ... věda, ... >

[Andělé jsou fousijni duchy, spr. fousí duchové] >

MB 3-148

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Novi. // Instr. adj. v predětu

u Lisa byti & sloy modat. mooci, chtěti, mušti, uči
řarovjmi foctuat, řestavati

↳ Chceme mu rádi řávi byti řvčd. >

↳ Du jest fořal moocijmu byti na zemi řrat >

chyb. dat.:

↳ Každý chce byti milovanu, řř. milovanu >

MB¹ 146, ² 204, ³ 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Justi. adj. wic. v predložku

"V novější době normalis se frilis... na újmu nomin. "

↳ Dívce jest veli efim, spr. - y' >
Před se adj. vyjadřuje vlastnost skála, má se Elast nominativ
↳ Práva Ela dlouhá, úzda' a tuavá kou >

MB³ 280

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Decl. subst. -ace
-lice aj
-ice

"Společný podnik v gen. mu. c. jazyku -i' ...
dle vzoru země"

{ deklarac, delegac, resolic → -ci' >
2. pl.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB²99, 3109

Duál. Sauer &

7. pl. Holenova, viš. — ama

MB² 132, 3 163

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Modální slovesa

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati + inf.

"felis zhubta se blade nyu' focke ne'm. lassen ve synku
" možnosti, gde spornější bud' bladen : lze, možno, sluší"

a. " < To se nedá čísti > → < To nelze čísti, je to nečitelné >
zcela nečís. : < Vybraly daly souditi o blízreku nebezpečnosti >
" → < Z výřků se mohlo se souditi, bylo (lze) souditi >

M 131 76, 298, 3106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dati si libiti

To si dakeu libiti, spi. To se mi libi'!
To pe jina'!

M13 3107

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

chtítí + inf.

(doutfati, tvrditi, zapírati, vaucovati aj.)

naobzřetně " : chci doutfati, že spř. doutfám, že
" nechci zapírati spř. nezapírám
tvrditi netvrdím
vaucovati nevaucovám

tomí slovy nechceme říci, spř. není to

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 123, 3143

čtení + inf. "ve větech, kterými se říká 'Suojalokum l'icim'"
spr. < O tom chceme čtení v druhé části rozprav
jovi deti > doulady ze sto.

některé tyto soustředěcí kamitaji
11 ind. ^{sub.} imp. "na tyto věci se nyní zapomněl"
< O těchto věcech může uvažeme
uvažeme buditi >

MB 91, 2122-3

"msto ssa čtení imperativem lze se vyjadřovati
indicativem factum nebo imperativem, uvažeme-li
díváme, ze dít skutečně se provádě"
< Ke prospěchu toho podniknutí chceme uvažeti
v části druhé > "díváme": pomůžeme,
pomůžeme
MB 3 143

čtítí 4 inf.

zbytko tam, kde neber^ulo o foube 'čtění', vybr^uš kde
" loudní vějare' bylo sice zařičato, ale neprovedeno "

[výstřed^u ta nechtěla se dlouho ujmouti,

sp. neujímala se >

[dlouho se nechtelo otepliti, sp. se neoteplovalo >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 143

chřtí + inf. [vůle, touha]

[Chce se mi spát, spáti,
stnuo Vil bych, spal bych >

[Chlěl bych vědět, co se stalo,
sp. Rád bych věděl, ... >

[Chlěl bych tu věc mít,
sp. Rád bych tu věc měl >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ *MB 3144*
MUZEUM

u'ti [ve funkci futura]

"Slovo u'ti ovšem je zbytečné"

- < máte se toho hned dovédit, spr. Hned se toho dovíte >
- < máte být našimi formou, spr. Budete >
- < máte dostat, rač zádát, spr. Dostanete >

113³ 183

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miti sollen

"dle němčiny nesprávné jest tu, kde vypravuje se věc
nezaměřená"

↳ Dnes v dolech mělo se štáti uhlí se' ušleřiti,

sp. - při se stalo

fovidati' & se stalo
jde pověst

↳ Nač soured má št. uhlíni řádu' uhlí,

sp. - je při

fovidati' se
vypravuje

MORÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 183

miti sollen

(rejistota)

chyb. m. frý i fovidaji, že; jde fovest, že

↳ na kameni měl sv. Vojtěch šlečt uvolňovat se >

→ ↳ na kameni, sv. Vojtěch šlečt uvolňoval se >

⊕ / < Co to má být? → Co jest to? >

znamenat? → Co to znamená?

< měl být tolik človek znáti, kře: Ten člověk mi
jest fovidomy, že se mi být fovidomy >

→ as(i) | že
Kdy se to mělo stát? = Wann soll dies geschehen sein?

sp. Kdy se to asi stalo? Kdy že se to stalo? MIB² 139, ³ 183

MIRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 101, 239

musci

↳ nemohu chápat, jak se věc udála

Sfr. nechápe
nejde mi na rozum, jak >

MB^S 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Moce

"jest špatně ve větě:

⊕ [Lidé mohou volat, lečť si jich nevsílá,
m. at' si lidé volají]

[Myslivec může volat, nicdo mu neformuje,
m. myslivec si volaj]

MB 102, 2, 141, 3 186

[Lidé mohou šarati, nicdo si jich nevsílá,
šp. lidé šarejte si, jak šarejte
at' šarají]

MB 3/186

moci können

"Pomoč. sliša toliko meni' šiba vdy fikle'dati
na jazyč čisty' "

→ indicativ (für ¹natürlich)

↳ Aber jemand könnte sagen = Alle werden werden >

→ Conditional, infinitiv

↳ Er hatte nicht worauf er sein Haupt legen
könnte = ¹heißt, kann by ¹lang folozit
MUZEUM! ¹lang ¹lang foloziti >

MB² 132

[moci] mögen

impf. < Er möge sich vollkommen machen = dokonale' va's
učin, utord', ufermi Brad >

ind. + 2te

< mag es die ganze Welt hören = 2te to celý
svět slyšet >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 141

moči [pravděpodobnost]

špatně: < mohlo být šest hodin, když jsme tam dorazili,
lefe: Bylo asi ... >

MB²141, ³186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uměriti

sp. o uměnosti a fovnímosti
"avšak pŕeláá na úšor jiných vazeb dobrých", jmenovité
vazby sba byti
s inf.

< Vříceni lidé umějei (sic) uměriti. Vel. >

|| < Vřědněnit jest jednou uměriti. Vel. >

|| < Křeba, slusit, dlužno oznaumiti > = < musí se
oznaumiti >

MB⁷ 103

MB² 142, 3 189

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

musiti + inf.

-indikativ (o deji již započatém)

-impf., konjunktiv

< musili přifomenouti, že ... , spř. přifomenudou >

< musili přidávati se světu, spř. přidávali >

< musíme pozorost jinam obrátiti; spř. obrátíme pozorost jinam! >

< nemusíš se domnívati, že ... , spř. nedomnívej se, že >

2 Tot^o bych musil být blázněm, spř. Leda bych byl blázněm

< To bych musil bráti, spř. To bych leda brádl (dle Bart.) >

MB³ 189

musiti

"logická nutnost, z úplného přesvědčení pocházející"
< spisovatel musil znati staré přeměny >

"ašak z pravidla postavi^v čestně iudič. sesilenz' slov:
jistě, dojista, nezlytne, neb litoteticky, popřemlu ofacněla
Itorzen' "

< musila zeviti v uoci boure > // < jisté "

v uoci zevila >

< spis. nemohl neznaní str

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

musiti

chyb. z označení pouze domněnky
m. ind. s ari, bohda, suad

~~mušto to je 4. stol. nepatí záměrych~~ ~~musilo~~ → ^{ari, suad, trvdm, zaniplb, zaniplb}
< ~~muštel trvd, nemun' lyti~~ bohda > → < neni
ari bohda >

MB¹ 103-4
MB² 142, 3189

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~Ojetova~~ Herativa
Slsa ofetwaci

vjadruje se jim nemi. fraze im Begriffe sein
nahe daran sein

↳ Wir waren im Begriffe, uns zu Tische zu setzen
= zasedali jsme za stul

Der Krank war nahe daran zu sterben =

nemocný umíral

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 285

Kakofonie

"některá' dříve' slova a tvary mohou nahrazovati se

jinými"

čítati → čítati

liti → lit

načít → načít, načes

požít → požít

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 234, ³ 341

Souhlady - jejího "Lafofoni" hromadění

hedy "zharujeme se nelibých skupin souhlasových,
vysouvající souhlady nebo zachovávající samohlady":

jest strom → je strom

šterný fríjde → sterný fríjde

zlast' frívetroj' → zlaste frívetroj'

TTB 3 349

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Soubláry - katolouní hromadní syžaveš

< při tří třídni ... škole >

→ < na troj třídni ... škole >

< ze zarižujícího vřboru >

→ < z vřboru zarižujícího >

MB 166, 2234

3341

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Soubor - shledování

„postaleho mu zlozouku hledme se uvarovati“

v sterych → ve —

z frime' → za —

zolat' frastickij → zolast' —

ctli → ctli

MB 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ — o Saximluvech

vyfalcovat z j-a a divazovat za ne "pěrna"
kocem' cova' "

ale kouise schvaluje unuho' nove' vraz, jez
"filišni' obhajcové" myzosti j-ove' vedivodeu
Zavrhnuji' "

vedle nich vial unadi' "i lepsi' stare' spudohy
mluvni', chit'e' toum, aly ofet' oziroh' "

ovet'ovala si spudovost vrazu, ale ne vroz' doba
& jednovrat' soudim

MB¹ VIII

Kompozita

v slovnáme-li jazyč vědy s jinými, obzvláště s něm,
sledujeme, že j. na's nemá daleko toliže jmen složených,
kžívají místo nich dletem slov jednodušších samostatných,
dilem přívlastkem souřadným nebo postřadným
opakovaných "

MB¹ 164, ² 230, ³ 335
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kompozita ze dvou slost.

"nesthli" se j. o. všech složených slov, vybir jen takých,
ve kterých by obě části složeného slova byly substantivní,
např. jako nero-voda ...

nero-voda, brzo-sábel

x vyřimka rodolmen

MB¹ 164, 2 231, 3 336

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kompzita překladač

" Složina' slova jilž fomi' číst je překladač (= jako s předst. jmelnem),
nejou v j. čes. správná "

škalofemny', spr. femny' jako škála

žlatožlutý', spr. žlutý' jako zlato

stříbrožlutý', spr. žlutý' jako stříbro

suchobílý', spr. bílý' jako suš

bleskový', spr. rychlý' jako blesk

MB³ 325

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

" nepřesný je v čes. slozina' jako užití významu překladač "

suchobílý' = schneeweiss, spr. bílý' jako suš

medosladký' = honigsüss, spr. sladký' jako med, medový

škalofemny', spr. femny' jako škála

uhláčemny', spr. černý' jako uhl

MB² 231, ³ 336

Kompozita přirovnávací
- adj. - ze dvou substantiv.
typ hadovlasý

9
Vinohrad!

kompozita ze dvou subst. jsou opědivelná (fi'dimuzá &
nosorožec)
"jise se slušou adjektiva, zvláště ve uhlivě barácká:
hadovlasý, ^{oř} Eohlavý, větronohý ... "

skubronohý

M 13¹ 164, ² 231, ³ 336

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kondenzace sušst. → ~~fast~~ transgrentv.

[In Erledigung Ihres Gesuches geben wir
bekannt, daß...

= Vyřizující Vaši žádost oznámujeme, že... >

MB²108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[Litobes]

Man muss auserennen = Velze neuznati.

MIB² 152

"Dvě zájory (s ne) čim' uolu dírázne' fndivou":

< Velze neuznati = jest, musí' se uzhati >

< kemizite nevěditi = jisté vité >

< To není nesfrávné = to je sfrávné >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MIB³ 414

Neosob. vazba s¹ fojicich se s iustri.
v tepnem rode

"u dobrich spis-u jest pravidlem"

oforlovati, pohrdati
miriti, fojlovati, zmitati

"avial i vazba osobu' fischazi"

<Ode vich fojrdany' Loum>

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 127, ² 175, ³ 8

Part. act. perf. - zachování polybutolu a Evoli
- letosovénosti

nadchl → nadechl, fod. dotekl, usechl, cehl

+ | X f.m. sg. nadchla, dotkli ...
pl.

HB² 233,³ 340

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Part. art. perf. - tvrdem' tvorim' podle mine svide' libozvuc-
nosti

zvlhl → zvlhnel

folkl → folknul

svohl → svohlul

v obec. uctive se vyfousi' - l
fale' u ba'sni' i; fch, zhrd

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 233, ³ ⊕

Positiv s tal m. komparativu

< Ten pěstun má febráče tal veličou cenu, ^{febráče} sfo. větší cenu >

< Letos jsou jablka hibráče tal drahá, ^{hibráče} sfo. dražší >

013³384

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Přechod. min. - Tvary podle mine kvůli libozvučnosti

ve f. n. / a v pl. :

zhdš^{sq.}i → zhdnušⁱ

vzšⁱ → vznušⁱ

zuzš^e → zuznuš^e

YIB² 233-4, 3 340

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Přechod. přítom. typ.
typ bude chválen
"v nejnovější době"

"zbytečné"

MB¹ 140, 2195,
3~~4~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Přechylování u příjmení

↳ Anna Králová, s příj. Anna Králová - manžel. i dcera >

↳ Marie Čermáková, s příj. — a' - manžel. i dcera >

M 133 430

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Průhledy v apozici

sp. < Josefa Čaplova, rozená Kovak > m. < Kovačova >

MBA 152, 212,
3 289

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Předložky - vokalizace v ústí libozručnosti

"kde taš čim' ulava lidom'?"

ku + retnice (hl. p-); ku hrze, [ku překlade]
k- ku brchu // se

se // ku ranci

jiné předložky s - e - : se slyem
ne vládm
předě umom

Lode Libereč

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUSEUM

MB² 234, 3340

"člověk předem' dohou předem' z uspr. koněni domnělou
libozručni opatřuji se samohláskami zbytečně!
ne lese, ku // se domu, se bratrem, ku otci, ze lidu

MB³ 341

Predložky - jejich skládání

"několi samostatný forměr umístěn"

běžné v jiných slovan. i v ulavě obecne

doporučuje se, aby těchto složených předložek užívali spis-c', vol. proto-
z pod stole, z fo za lesi

úvodní

MB² 192, 3 Ø

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Předložky - jejich zpracování
běžné v něm., v čer. nesfr. (zvl. při rozličných varbách předložek)
< Vor und nach der Entdeckung Amerikas - před a po objevení
Ameriky, spr. před objevení A-ky a po něm >
sr. < Vannu' lostala před forodem, na forodu i po forodu ^{toje} >
MB 138, 192, 265-6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Reflexivní tvar slovesný
Zvětšující tvar

"něm. slovo 'man' nyní 'fehl's' zhruba 'fickláda's
fornai něm. se

brukdy lefe : elovch / jeden

[man wird nicht jung] = [elovch nemládně]
[man kann nicht zwei Herren auf einmal dienen]
= [Jeden nemůže dvěma pány napádnout]

sloužiti

- MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
- || 2. sg. [chci-li ti se forovati, musis s mimi obcovati]
 - 1. pl. [chceme-li se forovati, musíme]
 - 3. pl. [Všecko k nim fudali, nic nám nemechali]
 - ⊙ [Co by [jeden, elovch, nědo] jet napočítal,
byl sem ne viděte] MIB 100

Všeobecný fond

slov. něm. man

☞ "něm. slovo man nyní fril's zhrsta frickl'ada' se formaci
nam-se, ac nam i jiných fril's desti.

"něm. slove man nyní fril's zhrsta frickl'ada' se nam'skon
se, ac pon i jiné obraty, stere drubdy lepe v stihny
fovaru nahes ja"

lod trpny: Man sprach viel über die Langlesangelegenheiten =

A tu glo umoho o věci završé Robovalus Haj

2. os. sg.: Wenn man die Menschen kennen will, muss man mit
☞ ihnen verkehren = Chceš-li lidi poznati, musíš s nimi
obcovati.

Comme sain medicés (was man selber nicht will), nečín
jinému vel

1. os. pl.: Chceš-li lidi poznati, jest nam s nimi obcovati

Samohlásky vkladné (analogické) žvili libozvuku

„dávame oživuoti samohláskám smenoufny, které
jizy, jmenovite shan', vysawal“

dsy → desy

dstiki → dettiki

o [octuouti se → ocituouti se]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 234, ³ 347

Shoda písmenev slovesa

< Hřech y hl ubližiti tomu člověku >

leže < ... y glo ... >

de Bart.

M B³ 140

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sloveso - volba jízka (analog.) tvorí Evidi
libozvuku

fisti → fíršatn

stýsti → stýšatn

Čeři → Česatn

MB² 234, ³ 347

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sing. místo pl.

Singulární „užívá se chybně fo způsobu něm. m. množného
[čísla]“

viz olo
pata
šat
vlas
vous

MB 3 153

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sing. u. plur.

Manzile Josef a Anna Dufek, sř. Dufkovi

Josef Dufek a manzila jeho
Anna

MB²212,³289

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Substantivizovaná' adj. (adjektivizovaná' přechodně)
- a' přičesti

užívá se již často chybě

o T "v rodě střed. užívatí již přikladem německý jazyk substantiv,
nemí vždy radus"

"Jazyk český" přidávají se přičesti podstatná jména, povi
se jim býtí určitější

< V předcházejícím jsme udávali, že... im Voraus gehenden >
především, především sp. v předle' uvaze, části, stati
obst. jazyk udávali, nyní...

< V následujícím pojednáme, že... im folgenden >

< Zač bývá dle skutečnosti, sp. dle skutečnosti; skutečných
faktů >

MB 141, 2/197, 3 270-1

Substantivizovaný
Zpodstat. přechod. muž.
přít.

"Dobře. Kládou se zvláště přechodně užití v rodě
mužském, může-li se s ním dodat slovo:
člověk, lidé atd."

MB 147, 2/197, 3g

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zajmea orobni' - tvary

často se chybuje proti spr. urřivani' uřivětel, uřivěti a sřivěti
sřivěti tvři s dřivětem:

a) na for. věty: < Vše to pravdu (ne jinu) >

a v protivě < Já jsem rád, ať otec churaví >
< Vdělal sebe a manželku >

b) má-li zajm. při sobě přelasked

< Blaze tobě neviněmu >

c) je předložěti < budlime se za tebe, a ne za sebe >

"tvary uřivěti MORAVSKÉ, Edle není churavě za churavě"
< budlime se za te >

chybu: fouz uně, spr. un vol sobě, spr. si
dřivětem, spr. un

MB³ 109-110

Zájmenná nevěříta'
kdo, co, který

"garoto zájmenná nevěříta' nemá diváku a nemohou
tedy státi se vět na místě první"

< šit ví, edy zomu čeho trība >

MB³ 161

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Podst. jm. slouc v nářise

[Vřeládání frami]

Spri. [Zde se vřeládají frami]

MB³⁷²

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Genitiv - jejíh hromaděni'

„všemožně se vystrěhati“

Třetím světím spolkové zahrady milovníci Světinnosti
se zapovídá

→ Třetím světím ve spolkové zahradě milovníci
Světinnosti se zapovídá

MB 88, 2116, 3134

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Děj. subst. u. inf. fo slovech modál. významu

ochoten: < Byl ochoten & jednati všeho, spr. všechno jednati
nouti (dle Bart) >

MB 3 227

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Abstraktní skript. na -ost

< 0 totožnosti osoby není fyzičnosti > spr. < není
fyzičnosti, $\exists x$ / jest to každá osoba >

MB¹63, ²⁷⁹, ³⁷²
21, ~

< nákladnost^v loďi jest 2000 tun >
lefe < loď > unese 2000 tun >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB²79, MB³72

Abstraktní ^{subst. u.} - stov

[Učí se febarštin, ševcovství ...]

leže [febarštin, ševcem]

MB³ 73

[Josef Malý, Emilišičarua a uadladatelství]

spr. [Josef Malý, Emilišičarua a uadla-
daběl]

[Učí se Eufectví, zámočnictví, spr-jí Eufcem, zámočnickem]

MB³ 374

Verbalni subst.
umste dlouhých substantiv slovenských správně kratsí tvary 4

subst. - verb. → subst. děj. jiných typů
jsem doporučení ("zhruba se užívali 'sladom'")

< chov (dofbra) ← chování >

< kot ← kácení >

< zmet ← zvětení >

< náprava ← napravění >

Jančar : lom, machot, sčot, dlouhot // -i'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 63, MB² 79-80

MB³ 73

v MB³ chybi' řot, zmet
přidání volba

řády

Č. 22. na vyjádření převod. osobnosti

heslo:

← muž, veličej meč v ruce, vešel do světnice,

Spr. muž s veličej mečem v ruce

|| dříve veličej meč v ruce >

M 13³ 382

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Adj. posevnij
(~~Pod. gm.~~) frivlasou.

nehlade se u subst. s frivlastkem, frivlastem
nebo frivlast. netou

most Karlův [REDACTED] dr. most Karlův Čtrkeltů

X Karla Čtrkeltů
Karla, bratě čtrkeltů

Karla, bratř. čl. bratřem čtrkeltů

zřetel stě. vazby [REDACTED] jsem hrady fane
mužův Others

[Deera fane Jindřichova del]

MB 147, 204-5

nehlade se u přijmení se zbrácením Bratř. mužům 3280
< Bratř. M. Havelův, sp. M. Havelův > MB 205

gen. fosevbuu'

"frilís cãsto se glade futi dachu gazra cis. Edz̄ uemi'
fr̄i fods̄. juem̄e fr̄volãrku, affosic, urcovãci' fr̄ivol. vet̄y'
čb. <diem souredã jest̄ s̄ivol̄y'> → <sourcediv>

gen. nãroctiv̄ a zem̄i'

čyb. <Obãdar, brãt Āelch̄> m. <brãt Āelch̄'>

MB¹ 88, ² 116, ³ 136

"frilís cãsto uãtrã se uzun̄ gemit̄iu fods̄. juem̄e m̄stã s̄frãvãch̄
fr̄ivojovãcãch̄ ju. fr̄ãdãvãch̄

<Zãhrãdã otce, s̄fr. zãvãrã>

<Kuchã sestry, s̄fr. sestřina>

MB³ 280

Alfonce m. adj. fosestovitel

< Circus Wulf > → < Wulfiv >

< Kuch Sufectov Kober > → < Kobrovo >

ale na svize spr. : < Kuch Sufectov : J. L. Kober >

|| "konkrétněji" < J. L. Kober, Kuch Sufec >

MB 152, 20, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Adjektiva: zorné, farby, pas.
Z prídavných prídavných
od slo. prídavných

"obzvlášť neferná a chybná"

→ nezhrádkové vety

< Porušenie od soudníka služby dodání rozsudku nebo
provedení > → < Dodání rozsudku, o které se
soudní sluha porušil, nebo provedení >

< obraz, pro kterou bývá ode všech obdivovaní, sfr. jenom se všichni
fodivovali >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 1 141
M 13² 196

Adjektivy zovány
Z pradávných prechod. fr. form.

Bladeny "praedicatione" fo slovesech: videti, syseti,
naléztí atd."

"forla'day" muszi za latinismus, již BlahGram 130
neprotiví se ducliu čestiny // inf // an + ind. pře.
[Najdu je modlíci se a zpytující kom >

MBA 140 2196,
3/8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Číslo

< 35 (trícet pět, u Solis: pět a třicet) >

arg.: "yrbrovati čísla fúnzenju forádden"

"i ortatni' slovane"

ale spr. čiji jedensdvacetny

MB¹ 75

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

číslový záhladník u drubových

" [podst. jménům n. střed. v -i] leže předavati jest
číslový drubové v čísle jednotném ucti záhladník
v č. množ. "

[dvě oddělení, tři frasi, šest bratrství → dvoje o.,

troje p., jedno p.

[Troje naučení Žer]

MB² 97

" Čbne užíváme číslový záhladník místo drubových
s podst. jm. formoz. množ. oddělení a s podstatnými
slovy střed. v -i

[Šestka má šest sádku, spj. pateru sádky]

[Čtyři věci jsou na závadu, spj. dvěma věc]

[Děsťato se uvalu dvou radostí, spj. dvoji' radostí]

MB³ 104-5

Nov. slo. u. nedoř.

jo slovesech zařovídání a bránění

[Zařovídal mu střílet, aby nestřelil, sp. nestřelil. >
aby nestřelil >

[Bránil mu odvésti dříví >
aby neodvedl dříví' sp. Bránil mu odvésti dříví' >
aby neodvedl >

MIB³ 311

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Part. pas. perf. - určitý / určitý tvar

[Včera jsem byl zavolaný z úřadu, spř. zavolať >

X "děje příjma" [přičítí] fovu adp., naznačujícího vlast-

nost stárou, ltuou, užít se tvaru uč. >
L město gaja za dlouhý čas zrušeno stálo Har >
L ty věci padu foddane jsou uude >

MB¹ 145, MB² 200, ³ 275

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Part. pas.

uc. up. v nadřech

u němci obzčje ^{Kroisos} [Kroesus] ... getäuscht >

mlze filozit < ^{Kroisos} Kroesus ... orlamán >

mlz (Khrak. ^o ~~š~~lamán gl >

< O ^ošlamán' ^{Kroisane} kroesa >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 145-2 200
3275

Préteritum

„Občejně ... vlivem německých vypravěva' se sloso jme >
< by přešli do čes. ... , spo. přešli jme >

MB³ 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

fr.
 Přechod. od sls dož.

fr.
 MB2

① "jde-li o předchodnost v budoucnosti anebo o předchodnost v minulosti při praesentiu historického"

< Jestliže jedna budeš mi se slavní Br >
< Pristanou slovice platna Letbrj >

② "starý pís-e' ... tu a tam ... ipři perfektní historickém":
< Ten obhledna se uznil je a zlořčil jim Br >

"Než v tomto případě dej v minulosti předchozí ypadní.
je přechodní moravské přechází zde tento na svého
muže jest ZEMSKÉ MUZEUM

③ "užívá se nehlade na čas sls řidičův, vypravují-li se výjevy, jež se opadují"
< vizádný rozsvičení svíce, nepřijímá ji na dobu Br >

MB 139, 2194

Slovoled — postavení podmetu a přísudku
"logický" či přirozený pořádek: podm. — přísudek - předmět - přís. věst.
přes volnost cis. slovoledu lépe jist... spravovati se slovoledem

přirozeným, např.

< Jako ptáček zalétuje od hvězda světlo, tak i myš odchází
od místa svého žit >

MB 163

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sloveso - předělat před subjektivem

předělat v fortpozici "roláče" tehdejší, má-li při sobě ^{nedobře předělat} "děls!"

předělat nebo větu předělatovou

často čerá v předělatu "sloveso významu jen slabého": byti, sláti;
nalézati se, nastati, vzejíti, vyřizovati se

< A fotom těch dvou před domováním vzešla nesnadně
mezi stary, fany, a vytržky, podobná 's fany'
Barb >

MB² 229, 3 332

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovoled - postavem' slova ne věti vedl.

MB žádá logický pořádek, neboli slova na konci řádku ním. nebo last.

na konci řádku ^{zřetelně} člen věty, na němž jest důraz, nebo s věnováním náležejí
nějaká věta vyvětrací

MB 2 229, 3 332

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

- Si u rājmen newčičich
šdosi, cosi, šdesi, šamsi, šdysi...
"byvať spravené, má-li se naznačiti, že se newí nebo
někce předeti, šdo tu byl, co chbel, šam šel = f."

[Byl tu šdosi a vyfraval cosi, amž jsem mu
fournuěl]

X "Jde-li jen o to naznačiti newčiče něšes, něco, newaré
něšto a f. z jiných, tu byvá něšdo (šdo), něco (co)..."
[Chcete-li cosi, něčvebe hospodati, spr. něco
co]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

(Šle Barb)

MB-3161

-ni' // -ny' u adj. určité jivoodu
< subjektivní // y', realní // y' >

v 16. a 17. stol. -ni'

muze' spis- e' uže psu -ny'

důvod: rozumějí si Slove'ni' forde'
jine' slovan. i- y

44 přejistiti volnost

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB IX

CO + inf. „znamena něco značného“
neuvěřitelné

„často se slo v inf. bez tohoto doplňku obejde,
nejčastěji slo činiti“ (= jednati)

< S takovými lidmi rád činiti mám vel >

MB¹ 73, 294, 3100

„Ede nebeží o te, aby uznávalo se jedním větší
důležitosti“

MB² 94

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Co po nic, mnoho, dosti

chybně a zřetelně" něm.-zu

"po nic ... jest co nebezpečí, fo mnoho, dosti zřetelně" napodobení
němčinou"

< nemáme u nás nic co foranceti m. nic foranceti >
< mají průmysl co práci m. u nás mnoho práci // co práci >
< mají s nám dosti co dělají m. u nás s nám dosti
dělají neb co dělají > |

"Co jest dale zřetelně" (následují-li u nás na in firm zavřela,
na fi : jest se obavati, se u nás in firm u nás (několi: jest
se co obavati)"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 73-74, 294, 3 100

Co čas.

"Zřetěně objevuje se co ve významu časovém"

[Krátki co fětiletý, chlapce

→ na fětiletých, (pa) fětiletý >

[N. co jinoch → jinochem (pa), za jinochých let >

MB 73, 294, 399-100

→ na, o, v fětiletých, (pa) fětiletý
399

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Cena

c-u něčeho udáti

„lépe účesno u. ceniti, vy-, cenu označiti Vel

MB 177

[asi dyl. formulace]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Fragebogen

Früher, forekadla, ú slovi' (fráze) obrazná

"národ každý má zvláštní svůj vzorů frází
obecné a myšlenky vůbec obrazně vyjadřují"
někdy shoda se frázou národní

"Světla z cizích knih"

"opatrně v frázích frázová a ú slovi' zvláště předkladatelům
věsti si post, aby mluva ostala frázou a ryze
národní"

opatrně si zařadit frázové
si mluvy obecné

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 150-1

^{Synonymy více}
Souzračné přátelství - neodstranit je

" myslím jest tam, kde více vazeb stejného smyslu
se vyskytují, chtějí jen jedním podržeti;
bylo by to 'sice pohodlnější, avšak volnosti
stylistické velmi na škodu"

řekl ze Štít:

⟨ Tělo truchlejší, omezené závisť, omezené z hněvu,
omezené z lásky, omezené v šarvě přelíbne
leuosti Štít Vrť 283 ⟩

Časni svetlo

seiner Zeit

(Gen)

„avisat dobre cirkly vyjadruje se: sojm časem“

Vel, Pav. 52! fürst.

⟨Er wird es seiner Zeit bereuen⟩ = ⟨sojm časem toho
pytati bude⟩

X časni svetlo ve vřim. „za časni svetlo“
nafi-⟨Stihny zidbal sobě časni svetlo (= za svetlo)⟩ dobre
časni veliče' zablul o vřdělání jazyka

MB 74, 295

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citát

ČCM - regulace češtiny

parýžová funkce

Sboru musejního
pro Řec a L-tu českou

... andové Zboru tohoto vždy od té myšlenky
se vzdalovali a vzdalují, aby sebe snad za
sudce aneb dokonce za zákonodárce věci
našj považovali, a sobě negakan vyšší
vědovost aneb neomylnost osobovati měli.
Zbor jen k tomu přistáti chce, aby da'ový
čistota gazyka našeho biblického nepoškvrněná
zachována, a však také meze tělož gazyka,
co do wědecké terminologie a jiných potřeb
wěku tohoto, kdekolí byli o zke' gram, duchem

celý

"Přihláze-li se k účlosti číselné, správněji užívá se
neurčité číslo všech, nař.

Celý les ořival se druhem lesu, správněji: všech
les (všechy části lesa) > 4

MB2 90, 394
1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zralé fovaženi' → bedline' p.

... elaborat předložiti s zralému fovaženi'...

MB¹XI

→ k bedline'mu fovaženi'...

MB²XII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Vědy

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kid

< pustiti selenici, spr. upustiti >

MB³307

"J-y slovan. a s nimi naš čes. vyvířaji tu, že mohou vyjadřovati
nejenomější rozdíly dějové."

"...fisobemku cizím těm přednosti j-a našich zapoměvame..."

< vidíme vzniknutí rychle novou čtvrt, spr. vznikati
jako vzniká >

< Věsti z namu každého dne, spr. přicházeti >

< Spojka ale jist ne věte na první místo, spr. bývá >

< Co rádi čtete? spr. čítáte >

< Každého dne jdeme do lesa, spr. chodí(va)me >

< Všechně si spoju, spr. dořizujeme si >

MB³329

Kid - mičáni' vidí

„Ke vřetěh, obecnou nejarou pravdu držičích, ke užívati hrd' sls
nedob. hrd' dob. Chybějme jest vřetěh mičáni' obopřeh sls v řetěh
jídnom“

↳ Vzdělanost' štěstí člověka formuje, b'udu zmiřuje, ba i
v zafomenutí uvede, št. uvádí

M 13 163, 227, 3329

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dok. slovo

m. nedoř.

"chybějí se tím, že se užívá tvarem sloves dokončených tam, kde označují ještě děj, v přítomnosti trvající"

- < Ten chlapec zarbuzil' fochvoly, sfr. zarbuzuje >
< Pes a ovce vprytnu se ve všech jonebích, sfr. vprytnu se >
< Vybor zvolil' ze sebe starostu, sfr. volil' >

X "správné" je slovo dokončené tam, kde děj rozumí se opět-
kování

< Čista' snižej' kamen' frorazi' >

MORAVSKÉ
SLOVNÍKOVÉ
MUZEUM

MI 397

Fut.

"Budovci' čas objave se ugni' napodobovalim večičim
velim čisto tam, Ede v f-u čis. čas fribomij/
desti čim' zdvoičlosti"

Ih werde sehr bitten

Budu velim fribiti, Sfr. Proim velim za to
Budu zedati za dva vbiry, Sfr. Z'edam

MB 289, 391

Budete se na to pamatovati,

Sfr. Pamatujte se na to

To bude an' pravda,

Sfr. To jest an' pravda

MB³ 91

Fut. ops. s/s trvacích
m. fut. s po-
s/s doř.

"chybějí se ... přisobemím němčině v tom že se užívá ofse-
něho tvaru s/s trvacích místo prostého s/s dořování
u-aj

↳ Letos může ještě budou svěsti, sfr. fořvetou

↳ Budeme na vař cěhati u Costela, sfr. fořbaume

↳ Slepniče, budu platiti, sfr. zaplatim

↳ Až přijdeme do lisa, budeme slyšeti zjev plectoa,
sfr. uslyšim

MB3 91-2

Plusquamperfectum (čas predminulý)
vesel v c. v užívání překlady z latiny (proto se vyskytuje 20x. v pře-
kladech Bible)
ne ml. obec, užívá se min. času obč. sls [dokonajících
operovacích]
v typ. rodu naprosto nemožné
č. bratři užívali hojné plusquamperfecta čin. hlavně ve větách
vztahujících

|| ne větě čas. i jiných min. čas sba do sou.
< A když to učinili, zahrnuli množství uctí se, když Brat >

|| min. čas. sls operovacích
< Informovali ho, že on jest ten, kterýž na almužně se dával
u dveří chrámových Brat >

„užívali se jeho ne slohu, nýbrž uctí, jeho slohu a ozdobe
a uafoma ho“ také rozuměti jeho?
Tedy přišel opět do Kánie galilejské a dělal z vody
víno učinil Brat > || < dříve učinil >

M132.171, 3240-1

Kondicionál - ne vešaké záhadě

vlnu nímocny, Coch se vyzdrinje přež. ind.

< front Geh za vyzreimí záhaděti, Gfr. frontem >

< Chitel Geh 5 metru plátua, Gfr. chci >

MB³ 343

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kondicional ve větách vedl.

„zaučebná se v určité době ve větách vedl., je debata-li
veľa hlavní, v urč. vyjádření jest zápor, pochybnost, nejistota“

Memorandů se, že gla by taková zima jako letos,

sp. aby gla by taková zima >

[nezapřít, že nejsou ještě jiné cesty, sp. aby neby
ještě jiné cesty >

MB³ 343

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Part. pas. perf. ve vložkách

chyb. m. "vyvinecne' vety"

< Aeneis jest, frise' vzato, epos umelc' /
gr. hľadime-li? v'ci' hodlivo' /
uva'zeme-li ji' d'kladne' >

chyb. m. "u'celne' vety"

> < Tahov' skutek' jest, upritune' ro'cno, 'fatury' /
gr. abych upritune' ulovil >

gr. tam, Ede bre part. doplnit' bud'

< mezi' udmi' ro'cno (bud'), ten clove' jest fo'etily' >

chyb. m. v. fodvinecne'

< Prace ta, frise' vzato, ne'arluhuje se' chvaly, /
gr. saudite-li' frise' >

chyb. m. impf

< Ten clove' jest, bratee ro'cno, ulov'la' >

MORAVSKÉ
ZENSKÉ
MUZEUM

MB¹ 145² 200

Přechod. trp.

"Křikly z hůsta se v přechodném trpěném formě
jsa a by vyznačují, což schvalovat nelze"
[konferenční jít, byl ihned uvězněn] ^{ne vyšším slohu}
alexou ve slohu vyšším

→ [konferenční by jít, ...]

MB¹ 140, ²196, ³269

[Země, píle zoraná, dávají velkou úrodu,

sp. jrou
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³269

Paš. u sloves nepřechod.

„maji' mihi v trpěku významě vazbu neosobní“
„u dobrých spis-ů jest pravidlem“

ale vyžaduje se i vazba osobní:

fohredant není ~~Kom~~

ode všech fohredantů Lomn

[zmitáno bylo námi Kom] // v lodičce záložně od vln
zmitané

MB¹ 177

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

u slo nepřechodných

Sebrano Emil, házeno Samemim >

MB¹ 175, 246, 3371

Pas. osob. u sly příchod.

předmět v zem. „zřetelné napodobení folsting“

↳ Bylo čteno ~~Smily~~^{mu}, s pr. Byly ~~čteny~~^{pa} ~~Smily~~^a >

↳ Všechno poslu bylo vypraveno, s pr. Všechny postavy byly
vypraveny >

MB 1175, 2246, 3371

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Preferitum
sba dok.

m. prez^{1/2} (= fut.) sba dok.

"dle němčiny minulý čas sba dokonaneho h'va' místo
přítomného"

< Jaruile nestalo jaro, přiletuji' s'ivanci,
sfr. nastane >

< Kdožoli fohlédal na oblohu nebeskou, fodi uže
se velikosti boží, sfr. fohlédne >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 92

Přechodné absolut. (nespojité)

ve smyslu přelocněm

taborka ^{-ouc} vyjma [zaldného] nevyjma ^{-ic} ředfohla'daxi,
fočitajic, fočna ^{-ouc} fočnajt [sčičlode], ki kaje
leži, stoj, sed ^{-ic} bled, vid aj. mluvic

dobry: jako ki kaje
fočnic, fočna

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
"Mimo zohemle' ... přechodné & absolutní druhy
lože jest elasti celou ..."
< Vyjme-li něžere krajiny, zeme - jest uvolná >

MB 139, 2 194
3268

Přechod. přít. o sbs dož.

"na označenou deje v budoucnosti dříve dovršeného, než
budoucí deje vch. řidiči se fočina"
<Umma souzen budeš>

MB² 194

MB³ tu předřinje přech. přít. od sbs dož. místo
přech. min. sbs dož.

<Chlapec fočiv se půjde sřat, sř. poučè se ...
= až se fočiv >

X <Chlapec, MORAVSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM se půjde sřat, sř. poučè se ...
= když se půjde sřat >

MB³ 268

Přech. fant. doč. u. před. mu. doč.

„na označenou děje, v minulosti dotvořeno, už
dej vč. hlavní se začal“

< Vidce, povzbudí vojáky, dal znamení & bitvě,
spr. povzbudiv >

MB³ 269

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prechod. bud.

typ bude chváliť

< Nebudouce činiť zlého, nebudete od zlého uchvácaení >
vyskytly se v nejnovější době

pro zlého

nejou na ně dohledy v starší době

→ < nečinice (pro současnosti)
nečinice (pro budoucnosti) >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 1 140, 2195,
30

Přech. min. obč. sls doč.

"na označnou ději v minulosti divné dovozného, než
bře fotatých děj vč. hlavní "

↳ např. úkol přijde na frochatek >
sel

MB²195

je-li sls vč. řidiči v čase bud., Gonduriji přech. min. doč.

Promluvoře o učitelu toho věci, vyřezeme také ^{nový} oteklivost její
= když jsme promluvoři >

divoj! doba časová:
min. a bud.

X < Promluvoře
= až promluvořme >

jedna doba:
bud

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB²195, 3269

Přechod. min. od sls. uvolňovan.

"přechodnímu minuléto sloves neskončené užívají
k vytvoření přechodnosti - nejlepší pří-kladem je delším
trvání předchozích děje, sčítate stojí-li při něm
jako číselné označení jeho trvání"

↳ Spravovat semi číselu bylo šest let, měřice jedna
a užití vel >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ

MB¹ 140, 2195,

MUSEUM

"některí užívají o dějích, v minulosti současných, přech.
min. času, což jest vazba, v staré číselné obyčejné

↳ měřice v Praze, prohlížel jsem si její památky

|| nč. měřice ... >

MB³ 268

Komparativ

"často se klade obě 1. stupěň podle význam, kde staci 1. stupěň"

[etwas näher beschreiben, něco zvrubněji fofsat] staci: zvrubně

[einen ausführlicheren Bericht geben, obširněji zprávu fofdat] staci: obširnou zprávu fofdati

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 97
2132, 3164

Adverbia

"Příslovci' ueddy, špatně se užívá' místo přechodní' slov a jiných
obratů"

< Žena polekaně ucouvla = fuhr erschrocken zurück,
wider

sfr. polekání prout, ukláší se, lednutí, z lednutí >

< Nepozorovaně odešel, sfr. hejra pozorován, bez povšimnutí >

MB¹ 150, 2209, ³287

"uěné špatně ... tam, kde nebeží' o to zjádřiti, jak se co koná',
vybíz v jakém stavu nebo proč něco se koná"

< Sestra zmateně odešla, sfr. zmatena (prout)

< Otec chodil rozhlívaně po světnici, sfr. rozhlívaně

< Stromy stojí nepohnutě, sfr. nepohnuty, nehybnice se >

MB³ 287

Adje Jhva

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Genitiv posesivní → adj.

^{budiz}
"dle příkladů starších spisovatelů a dle gramatické učebny
lidi za gen. přisvojovací v nejširším slova toho smyslu,
formy mužů, včetně přidavných na -í, -ní, -ný,
-sí, není-li jiné podstatné omezení přívlastkem"

- ocas liščí → liščí kout
- dvěře hostela → hostelů Vel
- běh hvězd → hvězdný Brat
- zdi města → městské

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

srov. Bantů 88 § 66
MB² 116, ³ 134

šleha chradim → chradimová aj.

lefe² → gr.³

Adj. a part. v přísudku - neurč. záročení
} v nom. 3/149
< Běh není náhliv, ale fanečliv, toudr >
MB 193, 2/125

X vlastnost stala: neurč. záročení
< katez paurčí jest fevný a staly: vrahod >

|| Instr. < bud' filnyim, nel. ob. > || < bud' filny' >

jinak
duhdy náh tate' MB 193, 2/125

„keprice rozmohlo sem ^{SEMORAVSKÉ} ^{ZEMSKÉ} ^{MUZEUM} ^{u jmen předavých učitelů} užívatí instrumentálnu
něšto nominativu
v přísudku“

< Praha je slavnou, spr. slavná >
„all instr. lina' obzč. fri sbe byti položením v instr.“
< V cizím domě nejlepe byti položením, položením,
poloslepým toudr. >

MB 3 148-9

Adjektivizovaný' form. fráz.

ve funkci sémanticky transitive

pojci' < Všichni lidé, na lodi se' pojci', spr. na lodi se' >

ležící

stojící < Dům, tři silnice stojící, spr. tři silnice >

nalezájící se < Zámeček, v rozlehlém parku se nalezájící, spr.
zámeček v rozlehlém parku >

mají < Slova, různé smysl mají, spr. různých smyslu >

< Dům, tři patra mají, spr. dům o třech patrech,

< Lůžka, dva dily mají, spr. o dvou dílech, dvoudílná >

obsahující < — a — obsahující, spr. — a — >

obíhající < město, šest tisíc obyvatel obíhající, spr. s pěti tisíci
obyvateli >

jednající o něm < spis, jednající o Anglii, spr. spis o Anglii >

MB³ 270

Adaptovizovaný frisek. fr. od modal. slsa učiti

"nefečné užívání"

"nedoformuje se užívání"

"zbytečný"

Obraz vystaven byl majci

fr. Peteri vystaven byl ma' s vystavením na výstavu učení

MB 141, 2197 3 270

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Adjektivizování part. akt. přít. od ds předchod.

ve starší části zburta ne vřm. trp. : < Čas pomešaly štít >
< Štaly zdědile Žer >

„Čas uživaui toho jest udm vyui již zastarale“
lefe uživat přičestí trp.

< štaly zdědile > → štaly zdědění >

Čas pomešaly → aný >

ovšem někde je adj. - lý už ustálen, např. dáblem fosedly,
dívce fosedzily

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 143~~MB~~, 2199, 30

g Adjektivní zřměn' part. pas. perf.
Zřměn' dar. f. c. min. trp. perf.

od sb. přechod. - význam trp.

X od sb. nepřechod. nelze schvalovat, třeba: jsou dohledy
z lid. mluvy a ze st. l. - v z většího dílu archaismy

řadné ovoce → řadně' o.
nřadný' sm' h nřadně' s.

řízke' nřízke' → řízke' „stare“

minutě' říden → minutě'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 1 143, 2 200
39

Adjectivi zpravy
Zprávně by přechod. min. - (v)ší'

vyřizuje se ve spisech dobrých staré a střední l-ry
velmi zřídka " vyřizuje se téměř ve spisech dobrých
staré a střed. l-ry

hojněji u spis-u novověkých

"Suprema souhlasí vs nelahodí uchem"
u sls ^{podmětných} ~~podmětných~~

v řeči přímé stanní
v mluvě obecné

→ přechod. min. činná
se zřetelně přimí soucovkami
skloňovacími

< přisedší →

→ přišší

otřevší →

otřevší' >

zpronevěřivší se → -ily'
pobloudivší → -ily'
nagadší (smě) → -ly'

od sls přechod. → veta

< Dofadli zločije šapli yloufivšib > →
< Šterý šapli yloufij >

MB 1 141

MB² 196, ³ 270

Adjektivizovaný přechod. min. u. přechod. min.

"Velmi často užívá se přech. min. určitého tam, kde má
byť přech. min. neutč."

↳ matka uslyševši tu novinu, uklkla se velmi,
sfr. uslyševši

MB² 196, ³ 270

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Inf. / Sup. / Regale

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sufixum
jenž byl
frické

-t, 'vácení' luen. samohl., fo slse th polybovalni
spat, that & uaznaceni' u'zlen

závode' subst. při sloce transit v gen.
ed sls uedokoungel

11 abuz.

Ydou bravit suels dvoza Vel >
Ydi kazat slova bozys Pass >
dofornicy:
inf. -ti || -t' X sup. -t

...aly ... rozdel inf. a sufina oziromel >
dues 28ty: sel" spat, fuple sandis Elych i' m'f'ok'el

MB 171, 2240-1

3 354-5

"Ardeu mizeme frabem u'nyejoi' trany tvode' fo slovesech
foklybovalni' a p. polladati za sufina":
< Budeme loviti ryb, chodime tam sufovat >
< inf. < Budeme loviti >

MB 335

Negace

- "V negativních (zápor.) vědách proměňují se v čistinu
všecky náměstky a příslovce neurčité v negat. slove"
- ↳ ~~hevíšná si čeho jiného m. ničeho jiného~~ >
- ↳ ~~Vojsko nenajde nikde něco lepšího, sfr. nic lepšího~~ >
- ↳ ~~Něto dosud vše ztraceno, nic. nic ztraceno X 'něco jiného nebylo ztraceno'~~
- ↳ ~~Y kvě daveno nehrabe přísl, sfr. ani~~ >

MB 111, 2 152, 3 414

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Negace

po slovesech bránuu' apod.

↳ Věrazil, aby skuteč ten spáchal, sfr. aby skuteč toho nespáchal >

MIB³ 271

Zarazovati, aby, sfr. aby ne

↳ Zarazuje se, aby se rychle jízdiło po městě, sfr. nejízdilo >

MIB² 268, MIB³ 411

Zapovídati, aby, sfr. aby ne

↳ Zapovídá se, aby se v sále souvilo, sfr. nesouvilo >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

193, 2269, MIB³ 415

Zbraňovati aby

sfr. zbraňovati aby ne

↳ Zbraňovali: um, aby se dal na vojnu,
sfr. aby se nedával ... >

MIB² 271, ³ 419

Vid

"V prohibitive, tj. v zákonech, zpravidla užívá se slo
uodrž., sčizto v rozkazech jsou slachna' sba dož."

< neprodávaj' statku svého X prodaj' statku svůj >

MB²415

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Inept zářimý (prohibitor)

nespr. tu bývájí' sba dočouava' m. nadočouayrh!
"zadržuje-li, ať děj vůbec nenastupoval"

< křičení mu nic, spr. křičej mu nic! >

< Uzarumit' rodičův, spr. Uzarumcej! >

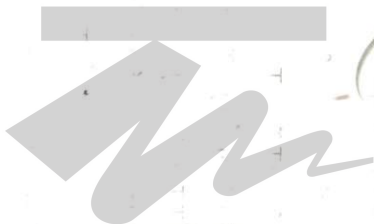
dočou. sba tam, zde, šáše, ať děj ve svém dovršení nenastupoval"

< křičení se! Uzfodni' s lavice! >

MTB³ 310 - 311

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Syutart. prostředky

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Shoda v plur. neuter

< Orna byly, vytlačeny m. -a -a >

< Polámané žola m. -a' -a >

už v 16. stol. , ale je to chybné (ZiSSk 33)

(„sebiti jest v te' fúci^vne vzorné mlhy
Stibeho a m. Husi...“)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 160, ²223, ³322

Tazací věty

„uvějši' c. oblibuješ si spůsob nem., hladouc věty tazací
vpravené bez spojky li, zdali“

[neprozaší mu dobrodini', když jej uafamemu?]

ne. neprozaší-li // zdali neprozaší mi? >

+ [Zdraví ^{spř.} vřelost, li vás? // ^{spř.} Zdraví-li. >
tázáme-li s jokenutku vyřli, s uvoli', tazací částice se uhlédou

[kárledupějů jazda těch, sberů se rouhají? brat >

MORAVSKÉ MRA 173, 2943, 3361
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovosled

za vzor & klade slovnik u Palackého!

MB³ 333

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovosled - logický neboli řádný
fodnět - řádně - řádně - řádně - řádně - řádně.

< řádně dali syna do Prahy na studii >
při zděravění^u řádně dle řádně. slovo řádně^u na řádně^u nebo
řádně^u dle řádně^u místo věh

M/2 227-8, 3330

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovořed - logický (přirozený) je adv. urč.
je přechod. soustava
je jedn. věti

MB^{2,3} doporučení slovořed: Adv. urč. + Subj. + Pred. ...

< Leto p. 1311 stavové bratrstvo církve na oberšahu brate
Jana spoli se na hrad prasvety Vel >

< Když jsem přestal uhlaviti, pan hejtman žádal palcem
se sestoupiti žer >

< Ty a jiné paměti shromáždím a pořádek v jednom díle,
Hajek nemalo historii církevní vysvětlil Vel >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 228, ³ 330-1

nesfr. < Usci tuu foála Kourtaucie hemziti se hostem v doli dely
stavu > ne. < ... Kourtaucie foála hemziti se. Pal >

nesfr. < Když jsem přestal uhlaviti, žádal pan hejtman ... >

nesfr. < Subj. tak jarměho vítězství vad nepřátely, / >

Slovesed - predišat před subjektivem

4/ "ve mluvě básu. a řeči. ... za přičinou libozvučnou"

při zděraznění

20l. při slovesech záporných

< Neprosíjí se ani vřepují v brady vědnicí buchící všeh >
fo sporácká i, tu, ledy, protoz, v tom, užž přisudeš s sobe poutají"

< J zjevil jsem bucha štít >

< Protoz nemohu jí zadržeti ust vyřek >

MORAVSKÉ MB²228, 3 331
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovak - odtržení určitého díla od ruf.
nesfr. podle něm.

↳ Jediná máma německá, neformal se brat Vaclav jednotu mar-
báckou k sobě přičítati, podle Unseres Wissens vermuchte
es König Wenzel gar nicht die Mährischer Union für sich
zu gewinnen,

Sfr. ... , brat Vaclav ani se neformal přičítati k sobě
jednotu mährskou Pal →

MB² 229, ³ 333

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovodiel - fadmet' spoločný } pro fiv chod. soustředění a pro větu zřelici
} pro větu vedl.

„Gvá' pro suadine' orientovaní dobre, folozí-li se [fadmet'] hned
pred větu vedlejší, zoláste jeli Sráče na“

[Pauzý' starý Edly' rozumu chtel užívati, měl by, uac'
formyhliti Vilem z Bernsd. >

MB² 228, 3 331

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovošled - euškibikanse

se před sebou hned za slovo; před slovem rol. ve větách, přez konci' se slovem "aby dostalo se jim zvažněho zadržování"

↳ Ale protože ovocí pod líbežem rozruší se a jádro ořechu pod šošovici, tak šlechťovství dělá se a rostí v některých zřídliých činech štít >

X < Velika' mi se předložka děje Zev >

MB² 229-230

hned za slovem, předná-li se věta slovem nebo spojkami a, i a slovesem: < kradte se hned domů! >

< A předná se, co se stalo >

počítá-li se věta jiným slovem než zúčastněným anebo jinými spojkami souvazujícími, je se buď za slovem, nebo před ním, a to buď přímou, nebo odděleno jinými slovy

< hned se několik jiných našlo >
stejně je tomu ve větách vedl. < když se kdo nepříč živ býti stroji' komu >

Slovosled - enblitronu jsem

hned za jsem, fočua'-li se veľa ssem alebo spýšami a, i, a ssem

< Pířel jsem k vám >

je-li sbo na bouci veň, gva' jsem zpravidla před ssem nebo
od něho odděleno

< Proto jsem te nejřme na tuto výřost uvedl kom >

zpravidla za spřem nebo vřaž. řápm. ne veřařu vedl.

< Když řel jsem do Berouna, ři když jsem řel ... >

MB³ 334-5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slowred - pořadí enklitik

ve starších písech: dat. ^{mu}mi (nejvíce u slova zdati se) + se

⊗ / < Zvoláše ^{mu}mi se líbic Blásher bosáčej' Jan z Lobz > ✓

< Vidi' mi se toho dotknouti Blah >

MB 2 230, 3334

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovo sled - postavení dvou firi vlastku

"firu bli' zejme s toum, aby nebyly firu sobe"

< Firu zrej ~~bratrencho~~ toho utuda fir. sbratrencho naroda toho >

< nasi studupici mladezi, fir. Studupici mladezi nasi

Nasi mladezi studupici >

MB³ 332-3

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Slovesed - odtržení předl. od svého slova
část v slohu kancelářském

⟨ Dle v základní knize vtěleného zápisu ⟩

→ ⟨ Dle zápisu do základní knihy vloženého ⟩

// ⟨ Dle zápisu v základní knize ⟩

MB 163

„Zlaté šeredné kni tabová věta, sčítavli se v ni dvě předložky“
Zlaté uočerá je

⟨ Splatil jistinu i se za dobu tu pñjadapćimí úroky, za
podle MOHRÁNKOVY
KEMSKÉ
MUZEUM Wir bezahlte das Kapital mit den für diese Zeit
entfallenden Interessen, spr. Splatil jistinu i s úroky, za
dobu tu pñjadapćimí ⟩

MB 2 229, 3 332

⟨ fo nad míru teplém počasí zimním, spr. fo zimním počasí
nad míru teplém ⟩

Předložky

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

blízko + subst. děj

⟨ Oheň je blízko zhasnutí, sfr. zhasína,
dohorívá ⟩

⟨ Člověk je blízko smrti, sfr. umíra, doženevá
je na zhasnutí ⟩

MB 3 87

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dotyčné + gen.

bezúšlech

<dotyčné ke věci> → <v věci ke věci>

<Jak se choval dotyčné ke záležitosti?> → v záležitosti,
co se týče (týče) t. z. MB 180

<Jak se choval dotyčné ke věci? u. v věci,
co do věci, co se týče (týče) ke věci>

MB 2 405, 3 121

<Dotyčné těch věcí s ústním promlouváním, sfr. o těch
věcech...>

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

M 3 121

děly³

"chybně fo sferobě předložil jako franc. grâce à... ,
něm. Dank der ..."

< Děly pomocí lečaršče' uzdravil se otec > → < Pomocí
lečaršče' děrovati jest, že uzdravil se otec > MB¹ 77
MB² 101,³

"užívá se chybně ~~jakžto~~ předložil"

< Děly přiznive' nahodě nē ztracena' fla nalezena
spr. přiznive' nahodou ... > MB³ 114

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Během jednoho století = im Laufe
→ im Verlaufe

přichází v době novější až příliš často, kde není třeba
"staci částině fouká předložka"

< za [jednu] století >, < v [jednom] století >
< dvakrát do roka > < v roce >

MB 7 66, ²⁸⁵ 384
[97] [3]

< Během rozmluvy dosti vrch, spr. za rozmluvy,
rozmlouvající ... >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

14B 285, 384

BačMR 18 : MB "zavrhnutí" nepravou

cestou²

"Cesta znamená také: poskytl, mluví, radu. Jg."

"Tedy význam i říci: ... Cestou veřejně dražby (= veřejnou dražbou)."

"Life was just one slow uahraditi: poskytn instrumentalem
net fidelitatem sorce s abrus."

↳ Im Wege der Direktion, Reditelství, sorce
reditelství. > MB¹ 71, 291

umožnen life: MB² 91

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

"chybně ... v obrazech, ale významy napodobených"

↳ Cestou veřejně dražby, sfp. veřejnou dražbou
- "reditelství, sfp. reditelství, sorce reditelství >

MB³ 95

ci'el

K cili + subst. dej. "učes."

< Podal svého agenta [→ podavatele] s cili uduchování-
ní fujčů do Londýna, spr. za zjednatelku
fujčů, a) zjednatel fujčů >

MB 291, 396

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čas

"počobne jako jina' jahova' slava na fi. : doba, čas^{ena}ka a j.
jzon v čestěné zřetěua"

↳ Dali mu povolení (na čas dvou let, sp. na dvě léta
(dobu) = Auf die Dauer von zwei Jahren)

MB² 95, ³ 102

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

doba

reua

čas podobne jako jina' takova' slova na fi.: doba, cãbla a |.
" pon v cãtine' slytãna"

< Dali mu povolemi' na čas (doba) dvou let, sfi.
na dvě lãta = Auf die Dauer von zwei
Jahren >

< Odsousen na dobu šest let, sfi. na šest let >

MB 295 3 102

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 3 117

dil

chyb. < Pro svůj dil to rád vidím, ale něm.

Sich für meinen Theil sehe das gern >

sfr. Počud se mně ty Ba

Co na mně záleží

Co na mně jest

"fortavime-li s divazem na'městku osobu!
ve věte na místě povelu":

< Já ho chválím = Ich für meinen Theil
lobe ihn >

zenlou' cástici' - t'

sfojrou alesfon < Jáť ho chválím >
< mně alesfon se to líbí >

MB 77, 2101, 3114
MB 2101, 3114

Cena

[Knily v ceně desíti zlatých,
Sfr. Knily desíti zlatové, za deset zlatých]

MB³ 95

" Slovo čas, podobne jako jiná tato slova, na fr. :
claba, časka, cena a j. jsou v určité části zřetěna "

MORÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 102